

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Ing. Iveta Zámečnicková

**Didaktická hra a využití pomůcek při hodinách
českého jazyka v souladu s Rámcovým vzdělávacím
programem pro základní vzdělávání 1. stupně**

Olomouc 2012

vedoucí práce: Mgr. Jana Pyšková

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Ve Zlíně dne 26.10.2012

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Janě Pyškové za odborné vedení diplomové práce. Také děkuji celé mé rodině za trpělivost a pomoc.

OBSAH

ÚVOD	2
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	8
1.1 Klíčové kompetence	8
1.2 Jazyk a jazyková komunikace	10
1.2.1 Složky jazyka a jazykové výchovy.....	10
2 ŠKOLNÍ ZRALOST	12
3 DIDAKTICKÉ METODY.....	14
4 DIDAKTICKÁ HRA	17
4.1 Klasifikace didaktických her.....	20
4.2 Organizace didaktické hry	21
4.3 Hodnocení didaktické hry.....	21
5 UČEBNÍ POMŮCKY	23
5.1 Dělení učebních pomůcek... ..	26
5.1.1 Didaktická technika.....	28
5.1.2 Počítače.....	28
5.2 Zásady práce s pomůckou... ..	30
PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
6 SOUBOR HER V HODINÁCH ČEŠTINY	32
7 SOUBOR POMŮCEK V HODINÁCH ČEŠTINY	49
ZÁVĚR.....	83
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	84
SEZNAM PŘÍLOH.....	88
ANOTACE	

Úvod

Zavedením Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání a na něj navazujících Školních vzdělávacích programů se pedagogům otevřela možnost nového pohledu na výchovu a vzdělávání dětí. Nová strategie vzdělávání, zdůrazňující klíčové kompetence, jejich vzájemnou provázanost s ohledem na využití získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě a vycházející z koncepce celoživotního vzdělávání, podpořila pedagogickou autonomii škol a s tím spojenou profesní odpovědnost pedagogů za dosažené výsledky vzdělání svých žáků.

Je kladen důraz na schopnost účinného a komplexního využití získaných vědomostí a dovedností, výstupy se vzájemně propojují v „průřezových tématech“ a tím přispívají k ucelenému formování postojů a hodnot žáků.

Učitel tedy získává větší prostor pro uplatnění osobních přístupů a postupů při výuce, není svázán učebním textem v učebnicích, ale může využít celou řadu metod a didaktických prostředků k působení na žáky.

V současné době se setkáváme stále více s alternativním způsobem vzdělávání. Nejen ve světě, ale i v České republice již běžně přicházíme do styku například se školami: montessoriovskými (19), daltonskými (25), waldorfskými (14), zdravými (92), Začít spolu (50). Jedná se o více jak 200 škol s alternativním způsobem vzdělávání. Tyto školy jsou někdy nazývány školy hrou, neboť používají rozdílnou organizaci výuky, odlišné hodnocení výsledků žáků, jiné metody a snaží se učivo předat formou hry, problémových úkolů, diskuse a dalšími méně používanými metodami. Také pro tyto školy, stejně jako pro všechny ostatní platí rámcový vzdělávací program.

Já osobně se blíže zajímám a montessori způsob vzdělávání. Zaujaly mě jeho principy jako například:

- **Pomoz mi, abych to dokázal sám.** Nechat dítěti dostatečný čas a prostor k samostatnému rozhodnutí. Nechat ho vybrat si činnost, která je mu v konkrétním čase blízká a dát mu zároveň pro tuto činnost dostatek času. Zároveň být nablízku pro případnou pomoc, vysvětlení.

- **Dítě je tvůrce sebe sama.** Každé dítě je jedinečná osobnost a prochází různými senzitivními fázemi, na základě kterých si samo určuje, co ho právě zajímá. Poznatky získané v senzitivní fázi, kdy je dítě naladěno pro získávání určitých dovedností, vyhledává učení samo a přijímá nové vědomosti s minimální námahou, jsou trvalé.
- **Ruka je nástroj ducha.** Neboli „Od uchopení k pochopení“. Dítě si musí vše napřed „osahat“, aby správně a trvale pochopilo logiku a souvislosti.
- **Svobodná volba práce.** Dítě si samo zvolí s čím, kým a kdy bude pracovat, zároveň však nese zodpovědnost za své rozhodnutí, dokončení a uklizení své práce.
- **Připravené prostředí.** Vhodně nabízené a uspořádané pomůcky pro samostatnou práci dítěte, povzbuzování ze strany pedagoga k jeho aktivitě a zájmu o dosažení náročnějších úkolů.
- **Práce s chybou.** Chyby nám dávají možnost poučit se a posunovat se vpřed. Pomůcky jsou koncipovány tak, aby dítě na chybu přišlo samo a samo ji také napravilo.

Jsou to principy, se kterými se v různé míře setkáváme nejen v ostatních alternativních školách a již v daleké minulosti (F. Bacon, J. A. Komenský, F. Fröbel, G. A. Lindner).

Jsem přesvědčená, že řadu z nich se stále více snaží používat i pedagogové v běžných státních školách, a že právě RVP ZV toto umožňuje.

Ve své diplomové práci jsem se blíže zaměřila na dvě výukové metody, a to na využití didaktické hry a dále na využití pomůcek. U pomůcek pak hlavně na ty, které umožní dítěti manipulaci, vyvodit na základě práce s ní pravidlo, mají zabudovány samokontrolu a vedou dítě k samostatné a tvořivé práci. Konkrétně jsem se zaměřila na oblast jazyka českého.

Cílem mé diplomové práce je vytvořit soubor her a pomůcek použitelných v hodinách českého jazyka. Zároveň bych chtěla upozornit na důležitou skutečnost, že využití didaktické hry a pomůcek je možné nejen v těchto hodinách, ale ve všech předmětech a naopak, při jejich využívání v jiných předmětech, je možné rozvíjet komunikaci a jazykové schopnosti.

Práci jsem rozdělila na dvě části: teoretickou a praktickou.

V teoretické části se zabývám Rámcovým vzdělávacím programem s ohledem na jazyk a jazykovou komunikaci, školní zralostí, která je důležitá pro úspěšné zvládnutí nároků vyučování, stručným přehledem didaktických metod a dále pak podrobněji metodou didaktické hry a využití učebních pomůcek.

V praktické části předkládám soubor didaktických her v hodinách českého jazyka (čerpala jsem z různých zdrojů - publikace, internet, vlastní zkušenost), přehled a náměty na využití práce s pomůckou (čerpáno v montessori školách a z pomůcek vlastní výroby) a v příloze též soubor internetových odkazů pro on-line práci žáků.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rámcový vzdělávací program

Rámcově vzdělávací program je obecně závazný dokument, který vymezuje rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy (předškolní, základní a střední vzdělávání). Svou podstatou navazuje na RVP předškolního vzdělávání, stanovuje základní principy základního vzdělávání a specifikuje klíčové kompetence, které by žáci měli během studia dosáhnout.

1.1 Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“

„Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti.“ (RVP ZV, 2007, str. 14)

Kompetence k učení

- Využívá pro učení vhodné způsoby, plánuje, organizuje, projevuje ochotu k dalšímu studiu.
- Vyhledává a třídí informace.
- Propojuje poznatky z různých oblastí do širších celků.
- Samostatně pozoruje a experimentuje, porovnává a vyvozuje závěry.
- Kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich.

(RVP ZV, 2007)

Kompetence k řešení problémů

- Rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, naplánuje způsob řešení, využívá vlastní úsudek a zkušenost.
- Vyhledá informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti, nenechá se odradit případným nezdarem.

(RVP ZV, 2007)

Kompetence komunikativní

- Formuluje myšlenky v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně a kultivovaně v písemném i ústním projevu.
- Naslouchá promluvám druhých lidí, zapojuje se do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje.

(RVP ZV, 2007)

Kompetence sociální a personální

- Spolupracuje ve skupině, podílí se na vytváření pravidel.
- Projevuje ohleduplnost a úctu při jednání s druhými lidmi, poskytne pomoc nebo o ni požádá.
- Chápe potřebu efektivně spolupracovat, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají.
- Vytváří si pozitivní představu o sobě samém, posiluje svou sebedůvěru.

(RVP ZV, 2007)

Kompetence občanské

- Respektuje přesvědčení druhých lidí, je schopen se vcítit do situací ostatních lidí, odmítá útlak, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.
- Je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu.
- Poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně ve škole i mimo školu.
- Respektuje a chrání tradice a kulturní i historické dědictví, zapojuje se do kulturního dění a sportovních aktivit.
- Chápe a respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí. (RVP ZV, 2007)

Kompetence pracovní

- Používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla.

(RVP ZV, 2007)

1.2 Jazyk a jazyková komunikace

Jazyk a jazyková komunikace je jednou z devíti oblastí, na něž je Rámcový vzdělávací program rozdělen. Ta je pak dále dělena do tří složek, které se navzájem prolínají.

„Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazykové vyučování vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.“ (RVP ZV, 2007, str. 20)

Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Umožňují žákům poznat a pochopit společensko-kulturní vývoj lidské společnosti, vytvářejí předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci a k jejich orientaci při vnímání okolního světa i sebe sama. (RVP ZV, 2007)

1.2.1 Složky jazyka a jazykové výchovy

„V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu.“

„V Jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Jazyková výchova vede žáky k přesnému

a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování.“ (RVP ZV, 2007, str. 20)

V Literární výchově žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle, získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. (RVP ZV, 2007)

2 Školní zralost

Školní zralost je základním předpokladem pro úspěšné zvládnutí nároků, které jsou při nástupu školní docházky kladeny na dítě. Zdeněk Matějček ji definoval následovně:

"Schopnost (připravenost, pohotovost) dítěte dostát nárokům školního vzdělávacího procesu, a to nárokům kladeným na jeho organismus (především na jeho nervový systém), nárokům intelektovým, citovým i společenským." (Matějček, 1994, str. 94)

Zahrnuje tři základní oblasti:

- Zralost fyzickou

Dítě dozrává přibližně v šestém roce věku, v této době dosahuje výšky cca 120 cm a váhy cca 20 kg. Započala u něj také výměna mléčného chrupu. Velkou roli hraje úroveň vývoje hrubé a jemné motoriky, která je základním předpokladem pro zvládnutí nácvičku správné techniky psaní. Pro určení, kterou rukou bude dítě psát, již také musí být vyhraněna laterálníta.

- Zralost psychickou

Zahrnuje dosažení určité úrovně v oblasti poznávacích procesů. Zrakové, sluchové vnímání a paměť jsou nezbytné pro nácvičku čtení, důležitý je také dostatečný rozvoj řeči bez výrazných poruch výslovnosti. Dítě by již mělo mít více realistické chápání světa, mělo by zvládat určitou dobu soustředěnosti a projevovat zájem o činnosti související s učením.

- Zralost sociální a emocionální

Souvisí se schopností dítěte odloučit se na jistou dobu od rodičů, respektováním autority učitele a zařazením do třídního kolektivu. Musí umět kontrolovat své projevy, umět potlačit své zájmy a plnit zadané úkoly.

"Pokud dítě nechápe smysl školního vzdělání, stává se pro ně škola zbytečnou povinností, kterou respektuje pouze formálně." (Vágnerová, 2000, str. 142).

Při nástupu školní docházky u dítěte stále výrazně převládá zájem o hru. Tento zájem přetrvává i v mladším školním věku. Pokud je dítě dostatečně zralé, můžeme tento zájem úspěšně využít a zařadit do výuky jednu z didaktických metod – didaktickou hru.

3 Didaktické metody

Metoda pochází z řeckého slova *methodos* a znamená cestu k určitému cíli. Najdeme ji ve všech oblastech lidské činnosti.

Vyučovací metoda „*charakterizuje činnost učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů*“. (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2001, str.287)

„*Výuková metoda vyznačuje především cestu, po níž se ve škole ubírá žák, ostatní činitelé tuto cestu usnadňují*“. (Maňák, Švec, 2003, str.22)

Jejím důležitým úkolem je nejen dovést žáka k vytyčenému cíli, ale vést žáka postupně také k jeho osamostatňování, nalézání vlastního učebního stylu, schopnosti samostatně vyhledávat a zpracovávat informace a v neposlední řadě k získání kladného přístupu ke vzdělání. Nelze při tom opomíjet vývojové a individuální schopnosti a zvláštnosti jednotlivých žáků. Otevírají žákům prostor postupně, dle jejich možností, přebírat řízení vlastního učení.

Výběr konkrétní metody musí vycházet především z cíle a obsahu výuky, zájmů a potřeb žáků a respektování jejich individualit.

Různí pedagogové (např. Lerner, Mojžíšek, Pavlík atd.) klasifikují vyučovací metody dle řady kritérií:

- Podle logického postupu
- Dle specifického charakteru obsahu vyučování
- Podle fází vyučovacího procesu
- Podle stupně aktivity atd.

Maňák, Švec (2003, str. 49) dělí metody následovně:

1. „Klasické výukové metody

1.1. Metody slovní

1.1.1. Vyprávění

1.1.2. Vysvětlování

1.1.3. Přednáška

1.1.4. Práce s textem

1.1.5. Rozhovor

1.2. Metody názorně-demonstrační

1.2.1. Předvádění a pozorování

1.2.2. Práce s obrazem

1.2.3. Instruktaž

1.3. Metody dovednostně-praktické

1.3.1. Napodobování

1.3.2. Manipulování, laborování a experimentování

1.3.3. Vytváření dovedností

1.3.4. Produkční metody

2. Aktivizující metody

2.1. Metody diskusní

2.2. Metody heuristické, řešení problémů

2.3. Metody situační

2.4. Metody inscenační

2.5. Didaktické hry

3. Komplexní výukové metody

3.1. Frontální výuka

3.2. Skupinová a kooperativní výuka

3.3. Partnerská výuka

3.4. Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků

3.5. Kritické myšlení

3.6. Brainstorming

3.7. Projektová výuka

3.8. Výuka dramatem

3.9. Otevřené učení

3.10. Učení v životních situacích

3.11. Televizní výuka

3.12. Výuka podporovaná počítačem“

Učitel sám volí metodu pro konkrétní vyučovací jednotku dle požadovaného dosažení cíle. Metody je vhodné obměňovat a kombinovat dle stanoveného cíle, fáze vyučovacího procesu, prostředí, osobního přístupu a zkušeností učitele a v neposlední řadě s přihlédnutím na individuální možnosti a schopnosti žáků. Vhodně zvolené metody mohou zajistit kvalitu a atraktivnost výuky, rozvíjet samostatnost, spolupráci a tvořivost žáků a výrazně ovlivnit efektivitu vyučovacího procesu.

Cílem mé práce je didaktická hra a učební pomůcky, proto se dále se budu podrobněji věnovat těmto metodám.

4 Didaktická hra

Hra je stará jako lidstvo samo. Tato skutečnost je patrná z různých vykopávek dávno minulých kultur i z výzkumů primitivních kmenů. Má významné místo v životě každého jedince, bez ohledu na jeho věk, příslušnost či intelekt.

Dítě si spontánně hraje již od narození, nejdříve s dosažitelnými věcmi jako jsou ručičky a nožičky, brouká si – hraje si se zvukem, později s předměty, na které dosáhne. Cílem jeho počínání je nejen zábava bez konkrétního cíle, ale také zkoumání věcí samotných, jejich reakcí na působení a také získává poznatky o reakci okolí na jeho počínání. Pokud dítě činnost zaujme, nechá se jí cele pohltit, zaměří na ni veškerou svoji soustředěnost a je schopno pracovat s neuvěřitelnou chutí a trpělivostí.

Hra má v životě každého člověka nezastupitelné místo, umožňuje nejen oddech a zábavu, ale také rozvoj jemné a hrubé motoriky, pozitivně ovlivňuje rozumový vývoj a v neposlední řadě jedinec poznává sám sebe a vytváří si své místo v kolektivu.

Se zahájením školní docházky touha po hře nevymizí, je u každého dítěte stále velmi silná, je však stále více omezována školními a jinými povinnostmi. Svě důležité místo si však udrží po celý lidský život. I dospělí se nechají strhnout hrou, ponoří se do světa fantazie a dokážou se plně soustředit stejně tak, jak když byli malí.

Této skutečnosti využívají nejen psychologové, ale také pedagogové, a proto má hra své místo i ve škole.

Jak uvádí Miloš Zapletal (1985, str. 14), *„hra cvičí tělo i ducha, dává možnost rozletu tvůrčí fantazie, mění denní sny ve skutečnost. Umožňuje jedinci sociální kontakt, ve hře se stává plnoprávným členem i slabší, nesmělý člověk, který jindy stojí na okraji společnosti, stmeluje kolektiv, zvyšují zájem o ostatní činnost“*.

F. Mazal (2007, str. 10) uvádí, že *„hra prostupuje životem člověka od začátku do jeho konce. Je to skutečná, reálná činnost, aktivita, která má určité charakteristiky. Jak v dětství a dospívání, tak ve vyšším věku je hra tou kategorií, kterou měníme nejen sebe, ale své okolí významněji, než si mnohokrát uvědomujeme. Hrou řešíme konflikty, socializace probíhá ve hře v úrovni silné prožitkovosti a mění*

osobnost jedince tak nenápadně a současně důsledně i důkladně, že si to ani neuvědomujeme“.

Pokud hru zařadíme do výuky s cílem předat nové vědomosti a dovednosti, či procvičit a upevnit stávající, jedná se o hru didaktickou (z řečtiny: didasko = učím, vyučuji).

Houška (1980, str. 17-18) píše: *„Hra patří mezi potřeby dítěte, ke hraní her není zapotřebí žádná komplikovaná sekundární motivace, a přesto hru budou děti vykonávat ze všech svých sil a schopností. Hra dokáže mobilizovat aktivitu dětí tak, jako málokterá činnost, při hře dochází, podobně jako při hypnóze nebo tvůrčím vědeckém či uměleckém výkonu, k úžasnému soustředění. Podaří-li se do učení ať volní nebo mimovolní zakomponovat do hry, docílíme nejvyšší efektivity. Hra je komplexní činnost, stejně jako život, čímž vychovává pro život lépe než roztrhané fragmenty vědomostí, které dětem zpravidla předáváme“.*

„Didaktická hra znamená analogii spontánní činnosti dětí, která sleduje (pro žáky ne vždy zjevným způsobem) didaktické cíle. Může se odehrávat v učebně, tělocvičně, na hřišti, v přírodě. Má svá pravidla, vyžaduje průběžné řízení, závěrečné vyhodnocení. Je určena jednotlivcům i skupinám žáků, přičemž role pedagogického vedoucího mívá široké rozpětí od hlavního organizátora až po pozorovatele. Její předností je stimulační náboj, neboť probouzí zájem, zvyšuje angažovanost žáků na prováděných činnostech, podporuje jejich tvořivost, spontaneitu, spolupráci i soutěživost, nutí je využívat různých poznatků a dovedností, zapojovat životní zkušenosti. Některé didaktické hry se blíží modelovým situacím z reálného života.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2001, str.43)

„Hra didaktická je charakteristická hlavním podílem záměrného pedagogického cíle. Je zvolená, stimulovaná, vedená a reflektována učitelem, který motivuje, zadává a provází pedagogickou činnost prostřednictvím hry jako metody výchovně-vzdělávací práce.“ (Kořátková, 2005, str. 54)

Santlerová (1993, str. 7) definuje: „*Didaktická hra je pro dítě přirozená činnost, která mu poskytuje poznatky a dovednosti formou hry a pomáhá překonávat i ty největší obtíže při výuce.*“

Krystýnková v publikaci *Tvořivostí učitele k tvořivosti žáků* (1997, str. 61) zmiňuje, že „*hra může poskytnout učiteli velké možnosti i k formativnímu působení. Důsledným dodržováním pravidel se mohou rozvíjet pozitivní charakterové vlastnosti a naopak potlačovat projevy nežádoucí, jako je například podvádění a nečestné jednání.*“

Didaktická hra je jednou z didaktických metod. V posledních letech podle mě její význam roste a je častěji učiteli využívána při výuce. Umožňuje dítěti poznávat věci kolem sebe, poznávat sebe samo, orientovat se v mezilidských vztazích. Může ukázat, že soutěžení a výhra nemusí být vždy to nejdůležitější, napomáhá rozvíjet samostatné jednání i spolupráci s kolektivem, komunikativnost, představitivost a tvořivost. Učí žáky propojit teorii s praxí, využívat znalosti z jiných oblastí, dodržovat pravidla, zodpovědnosti, respektovat autoritu a v neposlední řadě posiluje sebevědomí žáků. To vše hrou, zábavnou formou.

Zvláště bych vyzdvihla její přínos v rozvoji komunikace a celkových jazykových dovednostech. V současné uspěchané době, kdy komunikaci rodičů s dětmi, ale i vrstevníky „vytlačuje“ například televize, DVD a internet, považují každou možnost aktivní komunikace a sociální interakce za velmi přínosnou. Didaktická hra je použitelná ve všech předmětech a v každém z nich umožňuje tyto oblasti rozvíjet.

4.1 Klasifikace didaktických her

Didaktické hry třídíme z různých hledisek. Jankovcová a kol. (1988, str.100) je dělí dle hlediska:

- „*doby trvání*
- *místa konání*
- *převládající činnosti*
- *způsobu hodnocení*“

Masariková (1994, str. 38) dělí didaktické hry:

- „*podle obsahu*
- *podle funkce ve výchovně-vzdělávacím procesu*
- *podle významu v osobnostním a psychosomatickém rozvoji dítěte*“

Šikulová a Rytířová (2006, str. 23) dělí didaktické hry podle významu pro osobnostní a sociální rozvoj dítěte na hry:

- „*podporující sebezpoznání a sebedůvěru dítěte,*
- *podporující spolupráci ve dvojici nebo ve skupině,*
- *rozvíjející tvořivost*“.

Další hledisko dělení je například oblast, kterou didaktická hra rozvíjí (jazyk, matematika, motorika, hudba...), fáze vyučovacího procesu (motivační, expoziční, fixační) atd.

Společným rysem všech hledisek je fakt, že didaktická hra musí být plánovaná, mít cíl a přesně stanovená pravidla. Důležité je také rovnoměrné rozdělení skupin a spravedlivé hodnocení.

4.2 Organizace didaktické hry

Příprava didaktické hry je stejně tak důležitá jako příprava vyučovací jednotky. Dle stanovených cílů učitel volí vhodnou formu didaktické hry a její umístění během hodiny a musí si odpovědět na řadu otázek (Maňák, Švec 2003):

- Jakého cíle chci hrou dosáhnout?
- Jaká je věková struktura žáků?
- Jaké jsou dosavadní vědomosti a dovednosti žáků?
- Respektuje hra individuální zvláštnosti dětí?
- V které části hodiny je dobré hru zařadit?
- Jsou pravidla jasná a srozumitelná?
- Jak dlouho bude hra trvat? Vydrží pozornost žáků? Bude stačit délka vyučovací jednotky?
- Máme ke hře dostačující prostor?
- Bude hra individuální, skupinová, nebo hromadná? Jak rozdělím žáky do skupin?
- Jaké jsou ke hře potřeba pomůcky?
- Jaká bude role vedoucího hry?
- Můžou během hry nastat komplikující skutečnosti? Jaké? Co s nimi?
- Jakou zvolím motivaci?
- Způsob vyhodnocení hry?

4.3 Hodnocení didaktické hry

Většina her je založena na soutěžení a prvku napětí. Vrozená snaha zvítězit výrazně stimuluje aktivitu žáků. Zároveň v sobě však nese riziko zklamání, zesměšnění a ztráty motivace, pokud není vedena s citem a porozuměním.

Tato skutečnost může být zapříčiněna například těmito negativními skutečnostmi:

- Žáci přeceňují důležitost výhry, neumí přijmout porážku.
- Žáci požadují za hru odměnu, jsou nedostatečně jinak motivováni.
- Učitel použije negativní hodnocení výsledků hry.
- Hra byla zvolena nevhodně, nebyla nepochopena pravidla, nebylo dosaženo žádaného cíle.
- Skupiny byly nerovnoměrně rozděleny.
- Při hře nebyla udržena kázeň.
- Došlo k porušení pravidel.

Některé alternativní směry, například Montessori vzdělávání, soutěžení ve svém výchovném systému přímo vylučují. Přesto se domnívám, že je v moci pedagoga využít to, co nám didaktická hra nabízí, zvládnout přirozenou soutěživost dětí a vhodně hru uzavřít, vyhodnotit a umožnit získat zpětnou vazbu nejen pro sebe, ale také žákům.

Šikulová a Rytířová (2006, str. 24) píše o hodnocení následující: *„Při hodnocení by měla být vytvořena příjemná atmosféra, především „bezpečná“, neohrožující pro všechny účastníky. Každý má možnost vyjádřit svůj názor, ale zároveň to není povinnost, učitel by měl respektovat právo diskuse se aktivně neúčastnit. Při reflexi klademe otázky, které vyžadují volnou, otevřenou odpověď, vyhýbáme se otázkám, na které můžeme odpovědět ANO – NE. Spíše volíme otevřené otázky, které dávají dětem prostor pro konkrétnější hodnocení situace.*

- *Co se nám podařilo?*
- *Proč jsme se nedopracovali k cíli?*
- *Co bylo podle vás příčinou?*
- *Co byste udělali příště jinak?*
- *Co jste se nového naučili?*
- *Jak jste postupovali ve skupině při práci?*
- *Jak jste si pomáhali?*
- *Kdo ze skupiny ti pomohl?*

Didaktické hry by vždy měly být voleny tak, aby v nich našli uspokojení z činnosti a výsledku jak žáci výborní, tak i žáci průměrní.“

5 Učební pomůcky

Člověk nové informace přijímá všemi smysly, avšak nevyváženě. Dle Pettyho (2006, str. 271) „vnímáme:

- 87% očima,
- 9% ušima,
- 4% jinými smysly.“

Hierhold (2005, str. 116) uvádí:

- „75% zrakem,
- 15% sluchem,
- 3% hmatem,
- 3% chutí a
- 3% čichem“.

Údaje se poněkud liší, avšak zcela jasně z nich vyplývá, že hlavní smyslem pro příjem nových informací je zrak. Tato skutečnost jednoznačně hovoří ve prospěch používání jiných způsobů učení, než jen výkladu učitelem, způsobů, kdy žák může předkládané informace přijímat také zrakem a dalšími smysly. Nesmíme také opomenout význam aktivní účasti samotného žáka (například při manipulaci s pomůckou), který zvyšuje procento úspěšného zapamatování získaných informací.

Používání učebních pomůcek při vyučování je známo již z dávné historie (F. Bacon, J. A. Komenský, F. Fröbel, G. A. Lindner). Také v současné době jsou společně s didaktickou technikou řazeny společně s obsahem, žákem a učitelem mezi základní složky edukačního procesu.

„Učební pomůcka je tradiční označení pro objekty, předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku, např. přírodniny, obrazy, schémata, symboly, modely. Současná nabídka učebních pomůcek zahrnuje širokou škálu auditivních, vizuálních, obrazových a technických pomůcek, které jsou součástí vyučování.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2001, str.257)

Kujala a kol. (1967, str. 462) uvádí ve svém Pedagogickém slovníku, že *„učební pomůcky jsou přirozené objekty nebo předměty napodobující skutečnost nebo symboly, které ve vyučování a učení přispívají jako zdroje informací k vytváření, prohlubování a obohacování představ a umožňují vytvářet dovednosti v praktických činnostech žáků, slouží k zobecňování a osvojování zákonitostí přírodních a společenských jevů. Používají se především proto, aby se vytvořily podmínky pro intenzivnější vnímání učební látky, aby do celkového procesu bylo zapojeno co nejvíce receptorů, především zrakových a sluchových“.*

V publikaci „Úvod do didaktiky základní školy“ zmiňuje Šimoník (2005, str. 128) výstižnou definici učební pomůcky M. Cipra jako *„prostředky, které:*

- *přibližují to, co je daleké,*
- *zvětšují to, co je nepatrné,*
- *zmenšují to, co je příliš veliké,*
- *zpomalují to, co je příliš rychlé,*
- *zrychlují to, co je pomalé,*
- *odhalují to, co je skryté,*
- *konkretizují to, co je abstraktní,*
- *zpřítomňují to, co je minulé,*
- *fixují to, co je prchavé,*
- *zpřehledňují to, co je složité“.*

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2001, str.25) definuje učební pomůcku jako *„tradiční označení pro objekty, předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku, např. přírodniny, obrazy, schémata, symboly, modely.“*

Při jejich správném začlenění do výchovně vzdělávacího procesu, respektujícím výchovný cíl, prostředí, věk, psychický vývoj a dosavadní zkušenosti žáků umožňují dosahovat cílů s větší efektivitou.

Úzce souvisí se základním pedagogickým principem – zásadou názornosti. Umožňují žákům zkoumat, experimentovat, dotýkat se, manipulovat, vytvářet postoje, být aktivní, motivovat k dalším činnostem a v neposlední řadě přispívají k vytváření pozitivního postoje ke vzdělávání.

Umožní žákům získat představy, které na sebe navazují a v budoucnu jim umožňují se o tyto představy opírat a chápat nové informace a souvislosti např. u slovního výkladu bez doprovodu pomůcek.

Učební pomůcky lze použít ve všech fázích výuky. Je velmi důležité, aby před jejich vlastním použitím proběhla kontrola bezproblémové funkčnosti, učitel musí umět s pomůckou pracovat a vědět, ve které fázi výuky je dobré ji použít.

Neopomíejme však zásadu: *„nedávat dětem hotová pravidla, hotová zobecnění. Nejde totiž o to, aby si děti něco „osvojovaly“, ale aby samy „vešly“ do oblasti vědy“*. (Cipro, 1968, str. 27)

„Proto budiž učitelům zlatým pravidlem, aby všechno bylo předváděno všem smyslům kolika možno. Totiž věci viditelné zraku, slyšitelné sluchu, vonné čichu, chutnatelné chuti a hmatatelné hmatu; a může-li něco býti vnímáno najednou více smysly, budiž to předváděno více smyslům...“ (Komenský, 1958, str. 180)

5.1 Dělení učebních pomůcek

Kalhoust, Obst a kol. (2002, str. 338) dělí učební pomůcky následovně:

1. „Originální předměty a reálné skutečnosti:

a) Přírodniny:

- v původním stavu (minerály, rostliny),
- upravené (vycpaniny, lihové preparáty;

b) výtvary a výrobky – v původním stavu (vzorky výrobků, přístroje, umělecká díla);

c) jevy a děje – fyzikální, chemické, biologické aj.

2. Zobrazení a znázornění předmětů a skutečností;

a) modely – statické, funkční, stavebnicové;

b) zobrazení:

- prezentovaná přímo (školní obrazy, fotografie, mapy),
- prezentovaná pomocí didaktické techniky (statické, dynamické) ;

c) zvukové záznamy – magnetické, optické

3. Textové pomůcky

a) učebnice – klasické, programované;

b) pracovní materiály – pracovní sešity, studijní návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy;

c) doplňková a pomocná literatura – časopisy, encyklopedie.

4. Pořady a programy prezentované didaktickou technikou:

a) pořady – diafonové, televizní, rozhlasové;

b) programy – pro vyučovací stroje, výukové soustavy či počítače.

5. Speciální pomůcky:

- žákovské experimentální soustavy;
- pomůcky pro tělesnou výchovu“

Petty (1996, str. 271) zdůrazňuje, vzhledem k převažujícímu zrakovému vnímání informací, význam vizuálních pomůcek:

- *„Udrží pozornost (pokud žák sleduje pomůcku, není jeho pozornost narušována jinými zrakovými podněty).*
- *Přinášejí změnu, vzbuzují zájem.*
- *Pomáhají upřesňovat abstraktní myšlenky (pochopit verbálně sdělovanou informaci).*
- *Jsou snáze zapamatovatelné.*
- *Žák vidí, že se učitel věnoval přípravě svůj čas.*
- *Dávají žákovi vzor pro vlastní přípravu“.*

Tyto pak následně dělí na:

- Tabule (klasická, magnetická).
- Rozmnožované materiály (zvětšené, zmenšené či jinak upravené kopie).
- Zpětný projektor (umožňuje překrývání fólií, dostupný na většině škol).
- Modely (vnášejí do výuky realitu, umožňují žákům bezprostřední manipulaci).
- Vývěsky, tabulky, přehledy, schémata... (příliš mnoho informací však může vzhledem k nepřehlednosti přinést malý užitek).
- Video
- Diaprojektor
- Počítače

5.1.1 Didaktická technika

Rambousek a kol. (1989, str. 15) společně s některými dalšími autory uvádí vzhledem k významu, specifickým možnostem a univerzálnímu použití didaktickou techniku jako samostatnou skupinu didaktických prostředků.

Tu pak dále dělí „dle převládajícího způsobu jejich využití na:

1. *Zařízení pro nepromítaný záznam (všechny druhy tabulí).*
2. *Promítací technika (umožňující promítání na promítací plochu).*
3. *Zvuková technika (včetně školního rozhlasu).*
4. *Televizní technika (umožňuje snímání, zpracování a reprodukce).*
5. *Vyučovací technické systémy a výukové počítače.*
6. *Zařízení pomocná a doplňková“.*

Dle Průchy, J., Walterové, E., Mareše, J. (2001, str. 43) je didaktická technika „*souborné označení technických zařízení užívaných pro výukové účely. Didaktickou technikou se rozumí buď jen přístroje, nebo i jejich programy. Obvykle se rozlišuje didaktická technika tradiční (diaprojektor, zpětný projektor, filmový projektor aj.) a moderní (počítač s didaktickým programem, jazyková laboratoř, multimediální výukový systém aj.,.)“.*

5.1.2 Počítače

Počítače jsou v dnešní době běžným vybavením škol a téměř samozřejmostí v každé domácnosti. Jsou široce používány a znalost práce na počítači se očekává již od žáků základních škol. Umožňují zobrazovat texty, tabulky, pohyblivé obrazy, dovedou klást otázky včetně kontroly odpovědí, zpomalovat, zrychlovat, zobrazit detail, zaznamenávat informace, připojení na internet umožnilo dosažitelnost obrovského množství informací z celého světa. Mohou být pedagogům i žákům samotným významným pomocníkem při získávání a upevňování nových poznatků a vědomostí.

V neposlední řadě připravují žáka na období, kdy bude po ukončení školy nucen pracovat v prostředí, pro které je využití výpočetní techniky nezbytné.

Výpočetní technika nejen zprostředkovává žákům nové informace, ale mohou si prostřednictvím ní připravovat samostatné prezentace, komunikovat s ostatními a to nejen v rodném jazyce, vytvářet vlastní programy pro upevňování získaných vědomostí, rozvíjet kreativitu.

Shledávám počítač významným pomocníkem pedagogů i žáků samotných, proto v příloze předkládám některé internetové odkazy, kde mohou žáci samostatně procvičovat učivo českého jazyka s okamžitou kontrolou dosažených výsledků. Řada programů je sestavena hravou formou a využívá přirozenou touhu dětí hrát si.

Považuji za nutné, neopomenout v této kapitole zmínit důležitost bezpečné práce s počítačem. Je nezbytné, aby učitel i rodič od prvních chvíle seznamoval děti se správným a bezpečným zacházením s informacemi. Je třeba učit děti získané informace třídit, ověřovat jejich kvalitu a správnost, zamezit vstupu žáků na nevhodné internetové stránky a seznámit je s riziky komunikace na sociálních sítích včetně seznámení se správným nastavením osobního zabezpečení. V dnešní uspěchané době, kdy děti tráví mnohdy více času „komunikací s počítačem“ než s rodiči a vrstevníky nesmíme toto riziko nikterak podceňovat.

5.2 Zásady práce s pomůckou

K dosažení maximálního efektu pomůcky, je nutné dodržet určité zásady:

- Předložení pomůcky ve správný čas, kdy souvisí s probíraným tématem a směřuje ke stanovenému cíli.
- Kontrola, zda je pomůcka kompletní a plně funkční.
- Učitel musí být s pomůckou dokonale seznámen.
- Pokud je třeba, měla by být představena učitelem. Seznámení však musí být stručné, srozumitelné, neopakujeme informace, které jsou přímo v pomůcce obsažené.
- Respektujeme zásadu posloupnosti předkládaného učiva.
- Pomůcka by měla obsahovat stručný a srozumitelný návod, jak s ní pracovat.
- Popisky v ní obsažené musí odpovídat dosaženým vědomostem dětí, je třeba zvážit použití velikosti a druhu písma (malé, velké tiskací nebo psací) a také jejich délku. Vyvarujeme se dlouhých souvětí.
- Zvážit, zda vyhovuje její velikost, tvar, manipulovatelnost.
- Vhodná je zásada: jedna pomůcka – jedna informace. Předkládáme dítěti pouze jednu učební látku a umožníme mu tak se na ni plně soustředit.
- Pokud je to možné, koncipujeme pomůcku tak, aby žák sám mohl z jejího použití vyvodit žádané pravidlo. Poznatky, které dítě samo z práce vyvodí, jsou velmi cenné.
- Pokud pomůcky sami vyrábíme, je dobré vzít v úvahu snadnou manipulovatelnost, přitažlivost, zároveň však dostatečnou kvalitu. Tyto aspekty výrazně ovlivňují, zda žáci s pomůckou rádi pracují.
- Všude, kde je to možné, zakomponujeme do pomůcky použití více smyslů. Možnost manipulace, aktivní získávání doplňujících informací z dalších zdrojů, komunikace o problému se spolužákem, to vše zvyšuje kvalitu a trvanlivost získaných informací.
- Po práci s pomůckou je vhodné učinit vlastní poznámky, zaznamenat získané poznatky, případně je předložit ostatním. (Dostál, 2008)

Řadu pomůcek je možné zakoupit. Výhodou je jejich kvalita, propracovanost a rychlá dostupnost. V neprospěch mnohdy hovoří cena a také skutečnost, že nepokrývají všechny oblasti výuky.

Pomůcky si může učitel také sám vyrobit. Výhodou je možnost přizpůsobení svým představám, stylu práce, individuálním zvláštnostem dětí a aktuálně probíranému tématu. Nevýhodou však zůstává velká časová náročnost jejich výroby a kratší doba trvanlivosti.

Neopomíjeme také důležitost pomůcek, které si vyrobí sami žáci. Dokážou být mnohdy velmi kreativní a vtělí do pomůcky, to co učitel nedokáže – dětský pohled, chápání problematiky. Takto vyrobená pomůcka může být velkým přínosem i pro ostatní spolužáky a zajímavým zdrojem informací pro učitele o způsobu dětského chápání i žáku samotném.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Soubor her v hodinách češtiny

V následujícím souboru jsou uvedeny hry z mé osobní kartotéky, kartotéky kamarádů, publikací a dalších zdrojů. Zvláště u her z osobních kartoték nejsem schopna určit, z jakého zdroje pochází. Řada her je postupem času také různě upravena a modifikována. Proto se omlouvám původním autorům, pokud nebudou uvedeni, či bude jejich hra pozměněna.

NAMALUJ BÁSNIČKU (vlastní zdroj)

Pomůcky: tabule, křída

Rozvíjená oblast: čtenářská gramotnost, logika

Učitel si společně s žáky přečte báseň. Žáci se pak všichni postupně vystřídají u tabule, kde namalují vždy jedno slovo, které si sami vybrali z textu básně. Třída hádá, jaké slovo z básně spolužák nakreslil.

Poznámka: Kdo maluje mezi prvními, má výhodu většího výběru slov.

PŘIHOŘÍVÁ S VYJMENOVANÝMI SLOVY (vlastní zdroj)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: vyjmenovaná slova

Jeden žák (hledač) jde za dveře. Ve třídě někdo schová předem dohodnutý předmět tak, aby byl alespoň částečně vidět. Na povel hledač vejde do třídy a začne hledat uschovaný předmět. Třída společně pomalu odříkává stále dokola vyjmenovaná slova po dohodnuté obojetné souhlásce a sleduje, kudy se hledač pohybuje ve třídě. Pokud se blíží k místu, kde je předmět schovaný, zvyšuje třída intenzitu hlasu, pokud se od místa vzdaluje, odříkává vyjmenovaná slova čím dál tišeji.

Variace: tvrdé a měkké slabiky, pádové otázky

NA CO MYSLÍM (vlastní zdroj)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: komunikace, otevřené a uzavřené otázky, logika

Učitel si myslí libovolnou věc (vhodné přizpůsobit právě probíranému tématu např. v prvouce). Žáci kladou uzavřené otázky, na které je možno odpovědět ANO, NE a postupně se snaží zjistit, na kterou věc učitel myslí

Variace: Žáci kladou otázky otevřené, učitel odpovídá i více slovy na danou otázku.

DRUHY VĚT (Český jazyk 2 nově, 1. díl, 2011)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: druhy vět, postřeh

Třída si předem dohodne řeč těla pro jednotlivé druhy vět. Věta oznamovací – dřep imitující tečku za větou, rozkazovací – tlesknutí, tázací – ruka k uchu, náznak poslouchání, práci – ruka na srdce s výdechem ááách. Učitel říká věty a žáci tělem reagují dle druhu věty.

PING-PONG (Geofrey, 1996)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: druhy vět, komunikace

Učitel řekne libovolnou větu, na kterou žák musí odpovědět vhodnou otázkou:

„Včera jsem byl na hřišti.“ – „Hrál jsi fotbal?“

„Zítřka chci jít do kina.“ – „Už máš koupenní lístek?“

Variace: Učitel řekne větu oznamovací, žák reaguje větou tázací, rozkazovací.

VYJMENOVANÁ SLOVA S MÍČEM (<http://pf.ujep.cz/~blaha/dphklz01.htm>)

Pomůcky: míč

Rozvíjená oblast: vyjmenovaná slova

Žáci stojí v zástupu – rozestupy asi 0,5m. Na signál si hráči podávají míč oběma rukama nad hlavou. Pokaždé, když má hráč míč v ruce, musí říct nějaké vyjmenované slovo, které ale neřekl hráč před ním, poté smí předat míč dál. Poslední jej posílá mezi nohama zpět.

Variace: Kdo má míč řekne podstatné jméno, sloveso, předložku

Variace: Kdo má míč řekne slovo v 2, 4, 6, 7. Pádu

Variace: Kdo má míč řekne příbuzné slovo ke slovu...

Variace: Kdo má míč řekne slovo s přeponou...

Variace: Kdo má míč řekne větu oznamovací, tázací, rozkazovací...

SLOVNÍ DRUHY (Geofrey, 1996)

Pomůcky: kartičky se slovy

Rozvíjená oblast: slovní druhy

Dvojice, případně trojice dostane sadu kartiček se slovy. Má je co nejrychleji roztrídít podle slovních druhů. Hodnotí se čas a kvalita.

Variace: Na kartičkách jsou věty s podtrženým slovem, u kterého se určuje slovní druh (Pes hlasitě štěká.).

Variace: Třídít kartičky podle lichotivých a hanlivých výrazů.

POZORNÝ ČTENÁŘ (Geofrey, 1996)

Pomůcky: vhodný text, tužka, papír

Rozvíjená oblast: slovní druhy, paměť

Žáci mají za úkol zapamatovat si v čteném textu co nejvíce slov předem stanoveného slovního druhu. Slova po přečtení zapíší.

PROCHÁZKA SE SLOVY (Geofrey, 1996)

Pomůcky: kartičky se slovy, papír, tužka

Rozvíjená oblast: synonyma, antonyma, spolupráce

Žáci vytvoří dvojice, učitel rozmístí ve třídě kartičky se slovy. Žáci mají čas, projít si území, přečíst a zapamatovat si co nejvíce slov. Na povel se vrátí do lavic a snaží se ve dvojici napsat co nejvíce slov. Následně je spojí do dvojic dle zadání (synonyma, antonyma)

SLOŽ PŘÍBĚH (Geofrey, 1996)

Pomůcky: očíslované kartičky s větami, papír, tužka

Rozvíjená oblast: paměť, opis textu, stavba příběhu

Učitel položí na koberec očíslované kartičky s větami. Žáci utvoří dvojice. Po zahájení hry se vždy jen jeden z nich rozeběhne ke koberci, najde větu s číslem 1, přečte, zapamatuje si ji a běží ji do lavice napsat. V tu chvíli může vyběhnout druhý hráč a opakuje totéž s větou č. 2. a dále, než je napsán celý příběh. Hodnotí se také, zda jsou věty napsány správně.

Variace: Jeden diktuje, druhý píše.

Variace: Po zapsání příběhu můžou splnit úkol, který je v něm ukryt

VYMYSLI SLOVA (vlastní zdroj)

Pomůcky: kartičky s písmeny, papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, rozklad slov

Žák nebo učitel vylosuje kartičku s písmenem. Skupinky tvoří na daný časový limit co nejvíce slov začínajících tímto písmenem.

Variace: Vymyšlená slova musí být konkrétního slovního druhu, rostlina, živočich...

Variace: Slovo musí na dané písmeno končit.

Variace: Slovo musí dané písmeno obsahovat.

Variace: Tvoříme pouze slova, která na dané písmeno vidíme kolem sebe.

Variace: Hru lze hrát v kruhu, slova se nesmí opakovat.

Variace: Slova rodu mužského, středního, ženského

MATEŘÍDOUŠKA (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: skladba slova, slovní zásoba

Učitel napíše na tabuli slovo MATEŘÍDOUŠKA. Žáci mají vytvořit co nejvíce slov z hlásek, která jsou ve slově obsažena (př. keř, dech, med ...)

Variace: písmena se mohou opakovat, je možné měnit dlouhé samohlásky na krátké a naopak

ZAPAMATUJ SI (Geofrey, 1996)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: vlastní jména, pozornost

Skupinka dětí jde za dveře. Tam se seřadí a nastoupí zpět do třídy do řady. Chvíli stojí a opět odejdou. Děti ve třídě mají za úkol napsat, v jakém pořadí děti stály. Klademe důraz na velké počáteční písmeno.

Variace: Děti ve třídě sedí taktéž v řadě a jakmile se skupinka vrátí za dveře, má stejný úkol.

Variace: Napsat, kdo má na sobě něco zeleného.

Variace: Děti odejdou a vrátí se zpět v jiném pořadí. Úkolem je zjistit, kdo se přemístil.

INZERÁTY (vlastní zdroj)

Pomůcky: proužek papíru, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, rozklad slova

Žáci sedí v kruhu. Každý napíše odpověď na otázku, zahne papír tak, aby nebyl text vidět a předá ho následujícímu spolužákovi. Ten odpoví na další otázku, zahne a předá dál. Vznikne text vtipného obsahu.

Posloupnost otázek: Kdo? Kdy? Jak? Co dělal? Kde?

Variace: posloupnost: přídavné jméno, podstatné jméno, sloveso, příslovce, přídavné jméno, podstatné jméno

Variace: Básničky, rýmy. Napsat dva verše, první verš zahrnout a poslat papírek dál. Druhý dopíše rým a libovolný nový verš.

ČERV A JABLÍČKO (Breníková, 2005)

Pomůcky: papír s textem, tužka

Rozvíjená oblast: čtení s porozuměním, rozklad slova

Žák podtrhne z nabídky vhodné slovo a na závěr odpoví na otázky k přečtenému textu.

Červ a jablíčko

Vedle malého (lístku, písku) na konci větve viselo (vleklé, velké) jablko. „To (koukáš, houkáš) jaké jsem!“ povídá jablíčko vykulenému (červnu, červu), který se cpal (mladým, malým) listem. „Hm, hm, veliké. Jen počkej, rád ochutnám! „, mlel (pusou, husou) červ a dojídal (kytky, zbytky) své zelené svačiny....

Žáci sedí v kruhu. Každý napíše odpověď na otázku, zahne papír tak, aby nebyl text vidět a předá ho následujícímu spolužákovi. Ten odpoví na další otázku, zahne a předá dál. Vznikne text vtipného obsahu.

Posloupnost otázek: Kdo? Kdy? Jak? Co dělal? Kde?

Variace: posloupnost: přídavné jméno, podstatné jméno, sloveso, příslovce, přídavné jméno, podstatné jméno

Variace: Básničky, rýmy. Napsat dva verše, první verš zahrnout a poslat papírek dál. Druhý dopíše rým a libovolný nový verš.

POZNEJ PÍSNIČKU (vlastní zdroj)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, komunikace

Jeden žák (hadač) jde za dveře. Ostatní se domluví na písničce a každý dostane přidělené jedno slovo z textu písně. Hadač klade jednotlivých žákům libovolné otázky a tázaný musí odpovědět tak, aby v odpovědi bylo obsaženo jemu přidělené slovo z písně.

DOPLŇ MŘÍŽKU (Geofrey, 1996)

Pomůcky: tabule, křída, papír, tužka

Rozvíjená oblast: abeceda, paměť

Učitel si předem připraví na tabuli mřížku (velikost dle věku dětí) a do ní vepíše písmena abecedy různým typem písma – tiskací, psací, malé, velké. Žáci si snaží zapamatovat nejen umístění, ale také typ písmene. Po určité době učitel tabuli zavře a dvojice mají za úkol vyplnit svoji mřížku shodně s mřížkou na tabuli.

Variace: V mřížce tiskací písmena, žák píše psací, v mřížce jsou napsána celá slova.

SLABIKY (Geofrey, 1996)

Pomůcky: tabule, křída, papír, tužka

Rozvíjená oblast: slabiky, slovní zásoba

Učitel napíše na tabuli jednotlivé slabiky. Úkolem skupinek je vytvořit co nejvíce slov z daných slabik.

Variace: Vytvoř jména kamarádů, žádná slabika ti nesmí zůstat, žádnou nesmíš použít 2x.

VYTVOŘ VĚTU (Geofrey, 1996)

Pomůcky: kartičky s písmeny, papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba

Žáci vylosují několik písmen a mají na tato písmena vytvořit větu (př. J, Š, V, D, K – Jirka šel včera do kina).

Variace: Tvořit větu ze slov začínajících stejným písmenem

VYNECHEJ HLÁSKU (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, dělení hlásek

Odpověz na otázku tak, aby slovo neobsahovalo předem danou hlásku. Co rád jíš, piješ? Jaké se ti líbí jméno, sport? Jaké město jsi navštívil? Tvoje oblíbená hračka?

Variace: Odpověď musí obsahovat danou hlásku

DOPLŇ VYPRÁVOVÁNÍ (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: sloh, slovní zásoba

Učitel přečte střední část neznámého textu. Žáci mají napsat, co se stalo před a po.

Variace: Dokončit příběh se znalostí první a poslední věty.

Variace: Stejný příběh zakončit vesele, dobře, špatně, tragicky.

Variace: Zkrátit vypravování na telegram a naopak.

Variace: Napsat příběh podle viděné situace (převržená židle, rozbitá sklenička, rozevřená kniha...)

Variace: Vyprávět podle osnovy (Odchod z domova, ztráta něčeho, zajímavé setkání, příhoda v obchodě...)

DIALOG DVOU PŘEDMĚTŮ (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: sloh, slovní zásoba

Vést dialog dvou předmětů (nůž - vidlička, sůl – pepřenka, vana – voda...)

Variace: Dokončit příběh se znalostí první a poslední věty.

ODPOVÍDAT NA OTÁZKU (Ječná, 1999)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, komunikace

Žáci sedí v kruhu. První položí otázku, druhý na ni odpoví, třetí naváže otázkou, čtvrtý odpoví...

Př. Půjdeš dnes plavat? Jestli najdu plavky. Tys je někde ztratil? Nevím, nemůžu je najít. A nemůžeš jít bez plavek?

Variace: Navazují na sebe věty oznamovací,.

ZAPAMATUJ SI PŘÍBĚH (Ječná, 1999)

Pomůcky: text s příběhem

Rozvíjená oblast: paměť, slovní zásoba

Skupinka žáků jde za dveře. Učitel přečte text a určí žáka, který ho povypráví prvnímu přichozímu ze skupinky. Ten pak zavolá dalšího a povypráví mu, co si zapamatoval. Sledovat, co si kdo pamatuje a jak dochází ke zkreslení textu. Pak text znovu přečíst.

Variace: Ukázat prvnímu obrázek a zakrýt ho. Ten pak následujícího žáka slovně navádí co a kde namalovat. Obrázek se opět zakryje a přijde další žák...

VĚŠTĚNÍ BUDOUCNOSTI (Ječná, 1999)

Pomůcky: kartičky s obrázky

Rozvíjená oblast: slovní zásoba

Z náhodně vytažených obrázků věštit budoucnost.

Variace: Dokončit příběh se znalostí první a poslední věty.

TELEGRAM (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba

Z písmen daného slova vytvořit telegram. PRAHA – Pošli Rychle Atlas Hub. Alena

Variace: Písmena se losují

Variace: Vytvořit větu, kde každé slovo začíná na stejné písmeno.

ABECEDA (Ječná, 1999)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: abeceda, spolupráce

Žáci se mlčky seřadí podle abecedy (křestní jméno nebo příjmení)

Variace: Řazení obrázků, věcí.

Variace: Vytvořit větu, kde každé slovo začíná na stejné písmeno.

VĚTA ZE SLOV SE STEJNÝM KOŘENEM (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: stavba slova, slovní zásoba

Vymysli větu ze slov se stejným kořenem. Používání předložek a spojek je povoleno
Př. Strašlivý strašák a strašlivá stravitelka strašně strašili strašítky v strašárně.

ODPOVĚZ PŘÍSLOVCEM (Ječná, 1999)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: slovní druhy, slovní zásoba

S použitím co největšího počtu příslovcí odpovědět na otázky:

Jak se na sebe díváme? (mile, okouzleně...)

Kdy se učíš? (ráno, pozdě, naposled...)

Jak poradíš cestu turistovi? (rovně, nahoru, kolem...)

VYTVOŘ VĚTU (vlastní zdroj)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba

První žák napíše na kartičku slovo a položí ho na zem. Druhý žák slovo rozvine, třetí rozvíjí jakékoli ze slov na kartičkách. Cílem je sestavit co nejdelší větu. Příklad: Petr. Petr je. Malý Petr je.

Variace: Vytvořit větu, ve které je obsaženo co nejvíce slovních druhů.

PODSTATNÁ JMÉNA KE VZORŮM (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: vzory podstatných jmen, slovní druhy, slovní zásoba

Na dané písmeno vytvoř ke každému slovu slovo:

PÁN	HRAD	MUŽ	STROJ	PŘEDSEDA	SOUDCE
Karel	kus	koulař	kouř	karatista	krutovládce

Variace: Co nejvíce slov k jednomu vzoru

VYTVOŘ DVOJICE PODSTATNÉ – PŘÍDAVNÉ JMÉNO (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní druhy, slovní zásoba

Ze stanovené dvojice písmen vymyslet dvojici: podstatné – přídavné jméno.

Př. K – S (krájený salám)

OSMISMĚRKA S 21 ZÁJMENY (Ječná, 1999)

Pomůcky: osmisměrka, tužka

Rozvíjená oblast: slovní druhy

V	T	K	D	E	J	E	N	Ž	E
N	A	N	I	K	D	O	Č	Í	O
Ě	M	Á	K	D	O	N	E	N	Č
C	Y	Š	C	O	V	A	Š	E	K
O	Š	T	Y	S	Á	M	Ů	J	O
B	L	A	N	I	C	E	L	E	K
P	A	T	A	K	O	V	Y	J	Á
P	R	O	K	T	E	R	Ý	Í	Ď

Řešení

V	T	K	D	E	J	E	N	Ž	E
N	A	N	I	K	D	O	Č	Í	O
Ě	M	Á	K	D	O	N	E	N	Č
C	Y	Š	C	O	V	A	Š	E	K
O	Š	T	Y	S	Á	M	Ů	J	O
B	L	A	N	I	C	E	L	E	K
P	A	T	A	K	O	V	Y	J	Á
P	R	O	K	T	E	R	Ý	Í	Ď

Nikdo, cí, má, kdo, ty, sám, můj, vy, já, my, náš, ta, to, kdo, si, její, vaše, nic, který, co, ta.

DOPLŇ PÍSMENA (GEOFREY, 1996)

Pomůcky: kartičky s vyznačeným prvním písmenem, papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, rozklad slova

Skupinky dostanou kartičky s vyznačeným prvním písmenem a tečkami (př. K . . . P . . .). Na tečky mají doplnit vhodná písmena, aby vzniklo slovo.

Variace: Doplní jméno spolužáků, zvířete, věci

VYTVOŘ VĚTU (Ječná, 1999)

Pomůcky: kartičky čísla, papír, tužka

Rozvíjená oblast: slovní druhy

Žák dostane kartičku s čísly slovních druhů a má ve stanoveném pořadí slov vytvořit větu (př. 3, 2, 1, 5, 1 – Moje milá maminka má narozeniny).

Variace: Skupinky dostanou sadu karet s textem a sadu karet s čísly a mají je spárovat.

POZNEJ PÍSMENO (vlastní zdroj)

Pomůcky: destičky se smirkovými písmeny, šátek

Rozvíjená oblast: abeceda

Jeden ze dvojice si zaváže oči dostane destičku se smirkovým písmen. Jeho úkolem je hmatem určit o jaké písmeno se jedná. Po určitém počtu písmen si žáci role vymění.

CO S ČÍM SOUVISÍ? (http://www.czechstepbystep.cz/ucitele/ucitele_hry.html)

Pomůcky: kartičky s obrázky, papír, tužka

Rozvíjená oblast: komunikace, rozvoj slovní zásoby

Kartičky s obrázky různých motivů (věci, zvířata, dopravní prostředky apod.) rozložíme na stůl a vyzveme děti, aby našly co nejvíc souvislostí. Mohou být zcela obyčejné, ale i velmi nečekané např. moucha a letadlo spolu souvisí, protože oba létají, koláč a opalující se kráska spolu souvisí, protože se oba pečou. Ostatní hlasováním rozhodují, jestli se daná souvislost hráči uzná, nebo ne. Za každou vytvořenou dvojici je bod.

VYTVOŘ VĚTU Z OBRÁZKŮ

(http://www.czechstepbystep.cz/ucitele/ucitele_hry.html)

Pomůcky: kartičky s obrázky

Rozvíjená oblast: slovní zásoba, komunikace

Žák si vylosuje dva obrázky a musí je použít ve větě nebo v souvětí tak, aby věta dávala smysl (např. obrázky mrak a králík). „Včera jsem viděl mrak, který vypadal jako králík.“

POPIŠ OBRÁZEK (Ječná, 1999)

Pomůcky: kartičky s obrázky

Rozvíjená oblast: slovní zásoba

Žák musí slovně popsat obrázek tak, aby třída uhodla, co je na něm nakresleno.

Variace: Složit rozstříhaný obrázek a popsat ho.

Variace: Pane strážník, ztratil se mi kamarád. Vypadá...

POPIS PRACOVNÍHO POSTUPU (Ječná, 1999)

Pomůcky: kartičky s postupem

Rozvíjená oblast: sloh, slovní zásoba

Žák musí seřadit zpřeházený postup (př. recept).

Variace: Popsat, jak se dostat z kritické situace (zaklíněná noha mezi kameny, u pokladny zjistím, že nemám peněženku...)

Variace: Vymyslet, co nejde dělat ve vaně, na stromě...

Variace: Nakreslit obrázek země, kam bych chtěl jet a napiš, proč tam chceš jet.

CHARAKTERISTIKA (Ječná, 1999)

Pomůcky: žádné

Rozvíjená oblast: sloh, slovní zásoba

Žáci sedí v kruhu. Vedle jednoho je po pravé ruce volné místo. Žák říká: „Chci, aby vedle mě seděl Jirka, protože ...“ Jirka si přeseďne na volné místo a pokračuje ten, kdo má nyní vedle sebe vpravo volné místo.

Variace: Složit rozstříhaný obrázek a popsat ho.

DOPIS NEZNÁMÉMU (Ječná, 1999)

Pomůcky: papír, pero

Rozvíjená oblast: sloh, slovní zásoba

Milý (á) Z.....

Jmenuji se a je mi let.

Moje oblíbená barva je

Je mi smutno, když

Ze zvířat mám nejraději

Moje nejoblíbenější jídlo je

Raduje se, když

Můj nejhezčí zážitek z poslední doby je

Potěšilo by mě, kdyby

Ve škole mám strach, když

Až budu starší, přeji si, aby

Mám k tobě prosbu

Často

Doufám, že

Chci ti ještě říct, že

Tvůj (Tvá)

7 Soubor pomůcek v hodinách češtiny

Pomůcky uváděné v tomto souboru jsou získané v montessori školách. Autorem velké řady z nich je Kamila Randáková z Kladna, další vznikly přímo na školách aktivitou vyučujících, některé jsem vyráběla sama. Také pomůcky doznávají postupem času určitých změn dle aktuálně probíraného tématu, osobního stylu učitele a především pak z nutnosti přizpůsobit je individuálním potřebám konkrétního dítěte.

Probírané téma:	NÁCVIK PSANÍ
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák se seznámí s tvarem a způsobem psaní psacího písmene. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Destičky se smirkovými písmeny. - Táč s krupicí nebo pískem. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <p>Písemné zadání zde pro žáky není. Učitel při nácviu každého nového písmene ukáže žákovi nejprve na smirkové destičce, jaké má písmeno tvar a jak se píše (přejede ho pomalu ukazováčkem a prostředníčkem ve směru tahu pera). Totéž udělá žák. Následuje psaní do krupice.</p>	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení</p> <p style="text-align: center;">kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO, po ukázce učitelem
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	tabulka a smazatelný fix písanka

viz. příloha č. 1

Probírané téma:	SLABIKY
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák čte jednoduchá slova a dokáže je rozdělit na slabiky. - Žák skládá slova ze slabik. - Podkladová karta a téma slov je zvoleno dle aktuálně probírané látky z prvouky (ovoce, zelenina, lidské tělo, tažní ptáci...). 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podkladová karta A4 s obrázky a okénky na slabiky. - Kartičky se slabikami podlepené mechovkou. - Kontrolní karta. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Polož si na stůl podkladovou kartu s obrázky. 2) Rozlož si kartičky se slabikami písmeny nahoru. 3) Skládej slova na obrázku s rozložených slabik. 4) Kontrolu proved' dle kontrolní karty. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 2

Probírané téma:	ČTENÍ JEDNODUCHÝCH SLOV
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák zná všechna písmena abecedy a začíná číst jednoduchá slova. - Žák přečte slovo na kartičce s textem a připne dle přečteného obsahu kolíček stejné barvy na odpovídající část obrázku na velké kartě. - Kontrolu provede otočením obrázku, shodná barva kolíčku a kontrolního puntíku značí správně přečtené slovo. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obrázek. - Kartička s obrázkem a slovy obsaženými na obrázku. - Barevné kolíčky. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si obrázek a k němu kartičku se slovy a stejným obrázkem. 2) Přečti si slovo na kartičce, vezmi si kolíček stejné barvy jakou je napsáno slovo na kartičce a připni ho na správnou část obrázku. 3) Připni tak postupně všechny tři kolíčky. 4) Kontrolu proved' otočením obrázku. U barevného kolíčku by měl být puntík stejné barvy. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO nutné přečtení postupu práce s pomůckou učitelem
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 3

Probírané téma:	ČTENÍ SLOV
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák přikládá dominové karty – obrázek k textu. Čte s porozuměním jednotlivá slova, rozšiřuje slovní zásobu. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dominové karty (obrázek/text). 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si na kobereček dominové karty. 2) Vyber si jednu kartu a přikládej za ní další tak, aby text souhlasil s obrázkem. 3) Text na poslední dominové kartě musí souhlasit s obrázkem na kartě první = kontrola. 4) Zapiš si do sešitu slova, která se ti těžce četla. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO nutné přečtení postupu práce s pomůckou učitelem
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	sešit

viz. příloha č. 4

Probírané téma:	ROZLIŠOVÁNÍ REVERZNÍCH FIGUR (<i>e, a, b,p,d, bě, pě,dě</i>)
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák rozvíjí zrakové vnímání. - Žák přiřazuje shodná písmena, slabiky či slova. - Správným přiřazením složí obrázek. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podkladová karta s písmeny, slabikami nebo slovy. - Kartičky (na jedné text, na druhé část obrázku). 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Polož si podkladovou kartu A4 na stůl. 2) Přikládej stejné slova na podkladovou kartu obrázkem nahoru, 3) Kontrolou je správně složený obrázek. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list

viz. příloha č. 5

Probírané téma:	ČTENÍ S POROZUMĚNÍM
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák čte jednoduché věty. - Žák přečte text na jednotlivých kartičkách a přiloží ho k příslušnému. obrázku. Dle svých schopností si vybere text psaný velkými či malým tiskacím písmem. - Kontrolu provede žák dle kontrolní knížečky. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Knížečka ve dvou vyhotoveních (velké a malé tiskací písmo). - Kartičky s obrázky. - Kartičky s textem. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si jednu knížečku a přečti si informace o zvířeti v ní obsažené. 2) Rozlož si samostatné kartičky s obrázky a kartičky s textem. 3) Přilož text k odpovídajícímu obrázku. 4) Kontrolu proved' dle knížečky. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	<ul style="list-style-type: none"> - ANO - nutné přečtení postupu práce s pomůckou učitelem
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 6

Probírané téma:	KNIHY, AUTOŘI, ILUSTRÁTOŘI NÁCVIK ČTENÍ
Ročník:	1, 2
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák čte krátké texty (návčík čtení). - Žák k sobě přiřazuje název knihy, jméno a fotografii autora, úryvek textu. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartičky názvem knihy. - Kartičky se jménem autora. - Kartičky s úryvkem textu z knihy. - Fotografie autora. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si kartičky s názvem knihy do řady vedle sebe. 2) Na hromádku si dej ostatní kartičky a to textem nahoru. Pouze u fotografií ponechej kartičky obrázkem nahoru. 3) Přiřazuj úryvky textu, autora a fotografii k názvu knihy. 4) Kontrolu proved' otočením kartiček. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	x

viz. příloha č. 7

Probírané téma:	DÉLKA SLABIK
Ročník:	1
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák čte jednoduchá slova. - Žák určuje délku slabiky a podle toho zařazuje slova. - Kontrolu provede dle kontrolní karty. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartičky s dlouhými a krátkými samohláskami. - Kartička s obrázkem a slovy obsaženými na obrázku s chybějící diakritickou nad červeně vyznačenou samohláskou. - Kontrolní karty. - Je možno použít bzučák. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si do řady kartičky s písmeny tak, aby vždy stejné písmena byla vedle sebe. 2) Přečti si slovo na kartičce a rozhodni, zda červeně označená samohláska bude krátká nebo dlouhá. Můžeš si vzít na pomoc bzučák. 3) Přiřaď obrázek pod dlouhou nebo krátkou samohlásku podle toho, jak ses rozhodl. 4) Kontrolu proved' dle kontrolních karet. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 8

Probírané téma:	ČTENÍ, RÉBUSY
Ročník:	1, 2
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartičky hádanky s obrázky, kde žák luští skryté slovo (podle prvních písmen z obrázků nebo spojením významu obrázku a textu. - Kontrola uvedena na rubu karty 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartičky s hádankami. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyluští slovo ukryté na kartičce. 2) Správné řešení najdeš na druhé straně kartičky. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	x

viz. příloha č. 9

Probírané téma:	DRUHY VĚT
Ročník:	2
<p>Popis pomůcky: Žák se skládáním pětiúhelníku seznamuje s druhy vět, používanými znaménky na konci věty, s charakteristikami druhů vět i s příklady vět samotných. Následně si formou „běhacího diktátu“ zapíše příklady jednotlivých druhů vět do sešitu.</p>	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pětiúhelník s rozstříhanými stranami v soustředných „kruzích“. - V prvním „kruhu“ znaménka (?!.), ve druhém názvy druhů vět, ve třetím charakteristika druhu vět, ve čtvrtém příklady jednotlivých druhů vět. - Karty s větami dle druhu vět. - Kontrolní karta. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pozorně si přečti, jaké máme druhy vět a jaké za nimi píšeme znaménko. 2) Seskládej pětiúhelník. 3) Zkontroluj pětiúhelník dle kontroly. 4) Zapiš si formou běhacího diktátu druhy vět a jednotlivé příklady do sešitu. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit

viz. příloha č. 10

Probírané téma:	ANTONYMA
Ročník:	2
Popis pomůcky: Žák se při kládáním slov k dvojicím obrázků seznamuje se slovy protikladnými.	
Obsah pomůcky: <ul style="list-style-type: none"> - Karty s dvojicí protikladných obrázků. - Kartačky se slovy. - Kontrolní karta. 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si na kobereček do řady karty s dvojicí obrázků. 2) Rozlož si kartačky se slovy. 3) Přiřazuj slova k odpovídajícím obrázkům. 4) Zkontroluj dle kontrolní karty. 5) Vyvod', co jsou to antonyma 6) Zapiš si některé dvojice do sešitu. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit

viz. příloha č. 11

Probírané téma:	SPODOBA ZNĚLOSTI
Ročník:	2
Popis pomůcky:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Žák si přečte kontrolní list, kde zjistí jak určit správnou párovou souhlásku le_ (d/t), ledový, zkou_ka (š,ž), zkoušek. 2) Žák doplní do tabulky smazatelným fixem vybranou párovou souhlásku. 3) Žák provede kontrolu přiložením kontrolních mřížek. 	
Obsah pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - kontrolními listy - doplňovací karty (d/t, b/p, f/v, h/ch, s/z, š/ž,) - kontrolní mřížky - smazatelný fix 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si jednu sadu (rozlišení je dle barvy). 2) Přečti si kontrolní list a všiměj si u pomocných slov, jaké se ve slově píše písmeno a proč. 3) Vezmi si doplňovačku na dvojici písmen. 4) Dopln smazatelným fixem správná písmena. 5) Kontrolu proved' pomocí mřížek: <ul style="list-style-type: none"> - přilož mřížku na vyplněnou doplňovačku - zkontroluj, zda jsi doplnil písmena správně - přilož druhou mřížku a opět zkontroluj správné doplnění písmen 6) Slovo, které jsi měl doplněno špatně si zapiš do sešitu společně s pomocným slovem. 7) Vyber si ze sady 5 slov a napiš s nimi větu tak, aby slovo bylo ve tvaru, podle kterého můžeš určit správné písmeno. 8) Teprve po splnění bodu 6 a 7 pracuj s další sadou. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení	
kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 12

Probírané téma:	SPODOBA ZNĚLOSTI
Ročník:	2, 3
Popis pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Dvojice kartiček se stejným námětem navedou žáka ke způsobu, jak zjistit, která z dvojice stejně foneticky znějících hlásek má být ve slově použita. - Úkolem pro žáka je samostatně vyvodit pravidlo. 	
Obsah pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Kartičky s obrázkem a vynechaným sporným písmenem(le_, nů_). - Kartičky s množným číslem stejného obrázku (dva lvi, malý košíček). 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si pod sebe kartičky s obrázkem s chybějícím písmenem. 2) Přiřaď k nim do druhého sloupce odpovídající kartičku s odpovídajícím obrázkem. 3) Všimni si, jaké písmeno chybělo na první kartičce. 4) Zkus určit pravidla, podle kterých můžeš zjistit, jaké písmeno na konci slova napsat a běž ho říct učiteli. 5) Vyber 5 dvojic obrázků a opiš je do sešitu. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	NE
následná práce žáka:	pomůcka na spodobu – doplnění fixem pracovní sešit

viz. příloha č. 13

Probírané téma:	DĚLENÍ HLÁSEK
Ročník:	2
Popis pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák se formou skládání barevné a černobílé sady hlásek učí jejich rozdělení na souhlásky (tvrdé, měkké, obojetné) a samohlásky (krátké, dlouhé, dvojhlásky). 	
Obsah pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Kartičky se samohláskami a souhláskami v barevném rozlišení – totožné s kontrolní kartou. - Kartičky se samohláskami a souhláskami v černobílém provedení. - Kontrolní karta 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Prohlédni si, jak dělíme jednotlivé hlásky. 2) Podle kontrolní karty vyskládej dělení hlásek z barevné sady kartiček. 3) Vyskládej totéž z paměti. 4) Zkontroluj dle kontrolní karty. 5) Vyskládej vše z paměti z černobílé sady. 6) Zkontroluj dle kontrolní karty. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit

viz. příloha č. 14

Probírané téma:	POŘÁDEK SLOV VE VĚTĚ
Ročník:	2
Popis pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Žák skládá větu z jednotlivých slov ve správném pořadí. Kartičky se slovy jsou oboustranné, z jedné strany začíná slovo velkým písmenem, z druhé malým. Úkolem je poskládat nejen správný slovosled, ale také správně zvolit stranu kartičky – velké písmeno pouze na začátku věty a u vlastního jména. 	
Obsah pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Barevné sady oboustranných kartiček. - Oboustranné kartičky se znaménky na konci věty (tečka, otazník). - Kontrolní karta. 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Vyskládej si jednu barevnou sadu kartiček na koberec. 2) Sestav ze slov větu oznamovací ve správném pořadí slov. 3) Zkontroluj si, zda máš ve větě správně všechna velká a malá počáteční písmena a znaménko na konci věty. 4) Zkontroluj dle kontrolní karty. 5) Vytvoř z poskládané věty větu oznamovací. 6) Zkontroluj dle kontrolní karty. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list

viz. příloha č. 15

Probírané téma:	SLOVA CITOVĚ ZABARVENÁ
Ročník:	2
Popis pomůcky: - Žák rozděluje slova na neutrální a citově zabarvená.	
Obsah pomůcky: - Kartičky s názvem skupin slov (lichotné, zdobnělina / neutrální / hanlivá, vulgarismy). - Kartičky se slovy. - Kontrolní karta.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce 1) Rozlož vedle sebe kartičky (lichotné, zdobnělina / neutrální / hanlivá, vulgarismy). 2) Přiřazuj pod ně do sloupců slova, která do dané skupiny náleží. 3) Kontrolu proved' dle kontrolní karty.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 16

Probírané téma:	SLOVA NADŘAZENÁ, PODŘAZENÁ, SOUŘADNÁ
Ročník:	2
Popis pomůcky: - Žák přiděluje k nadřazenému příslušná slova nadřazená.	
Obsah pomůcky: - Karty s geometrickými tvary a tělesy s nadepsaným nadřazeným slovem. - Sklenička se slovy podřazenými. - Kontrolní karty.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce 1) Rozlož na kobereček karty s geometrickými tvary a tělesy. 2) Přiřazuj podřazená slova ze sklenice na karty geometrických tvarů podle toho, ke kterému nadřazenému slovu patří. 3) Kontrolu proved' dle kontrolních karet. 4) Vyber si dvě slova nadřazená a k nim čtyři slova podřazená a zapiš si je do sešitu.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	zápis do sešitu pracovní list pracovní sešit

viz. příloha č. 17

Probírané téma:	POSLOUPNOST PŘÍBĚHU
Ročník:	2
Popis pomůcky: - Žák řadí karty s větami za sebou dle posloupnosti příběhu.	
Obsah pomůcky: - Karty s větami.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce 1) Rozlož na kobereček karty s větami. 2) Všechny věty si pozorně přečti. 3) Seřaď karty pod sebou tak, jak si myslíš, že se příběh odehrál. 4) Na kontrolu zavolej učitele.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	zápis do sešitu

viz. příloha č. 18

Probírané téma:	ČTENÍ S POROZUMĚNÍM POSLOUPNOST PŘÍBĚHU
Ročník:	1, 2
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák přiřazuje text k obrázkům a řadí vše dle správné posloupnosti příběhu. Do pracovního sešitku doplňuje chybějící slova, trénuje psací písmo. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Knížečka s bajkou. - Karty se samostatnými obrázky. - Karty se samostatným textem. - Knížečka s obrázky a částečně chybějícím textem. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Přečti si knížečku s bajkou. 2) Zjisti, jaké plyne z bajky ponaučení. 3) Rozlož na kobereček karty s obrázky a textem. 4) Přilož k obrázku odpovídající text. 5) Seřaď příběh tak, jak se odehrál. 6) Dále pracuj v lavici s pracovní knížečkou. 7) Dopiš do příběhu chybějící slova. Pokud si nejsi jistý, jdi se podívat do pomůcky, vrať se do lavice a zapiš. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní knížečka

viz. příloha č. 19

Probírané téma:	POSLOUPNOST PŘÍBĚHU
Ročník:	2, 3, 4
Popis pomůcky:	
- Žák řadí karty s obrázky za sebou dle posloupnosti příběhu.	
Obsah pomůcky:	
- Karty s obrázky.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
8) Rozlož na kobereček karty s obrázky.	
9) Obrázky si pozorně prohlédni.	
10) Seřaď karty za sebou tak, jak si myslíš, že se příběh odehrál.	
11) Vyprávěj příběh slovy.	
12) Napiš příběh do sešitu.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	zápis do sešitu

viz. příloha č. 20

Probírané téma:	VYJMENOVANÁ SLOVA 1. část
Ročník:	3
Popis pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Pexeso 1, 2 a 3. - Žáci ve dvojicích hrají pexeso. Seznamují se s vyjmenovanými slovy, obrázky k nim určenými, sestavují věty s vyjmenovaným slovem. - Žáci si hravou formou fixují vyjmenovaná slova. 	
Obsah pomůcky:	
<ul style="list-style-type: none"> - Pexeso 1 (dvojice stejných kartiček – obrázek s napsaným vyjmenovaným slovem). - Pexeso 2 (dvojice různých kartiček – obrázek, vyjmenované slovo bez obrázku). - Kartičky s významem slov (z druhé strany vyjmenovaného slova je popsán jeho význam). 	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Pracuj ve dvojici s kamarádem. 2) Rozložte si kartičky obrázkem a textem dolů. 3) Hra se řídí pravidly pexeso. První hráč otočí dvě kartičky. Pokaždé nahlas přečte vyjmenované slovo uvedené na kartičce, případně pojmenuje obrázek. 4) Pokud hráč najde správnou dvojici, vytvoří s daným vyjmenovaným slovem větu a nahlas ji řekne spoluhráči. 5) Pokud vám není jasný význam některého slova, najděte si ho na kartičkách s významem slov. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému kompetence komunikativní kompetence sociální a personální	
samostatná práce žáka:	ANO ve dvojici se spolužákem
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	Pomůcky – vyjmenovaná slova 2. část

viz. příloha č. 21

Probírané téma:	VYJMENOVANÁ SLOVA 2. část
Ročník:	3, 4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák se seznamuje s příbuznými slovy ke slovům vyjmenovaným formou přiřkládání kartiček pod příslušné vyjmenované slovo. - V první fázi se přiřkládají slova přímo na podkladovou kartu, ve druhé fázi vedle podkladové karty a závěrem z paměti bez podkladové karty. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podkladová karta A4 s vyjmenovanými slovy a slovy příbuznými. - Kartičky se slovy uvedenými na podkladové kartě. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyskládej si přímo na podkladovou kartu nejdříve slova vyjmenovaná. 2) Pod vyjmenovaná slova přiřkládej slova příbuzná, všiměj si, co mají společného. 3) Vyskládej vše stejným způsobem ještě jednou, tentokrát však vedle podkladové karty. 4) Otoč si podkladovou kartu textem dolů a z paměti vyskládej nejdříve slova vyjmenovaná, pod ně slova příbuzná. Zkontroluj dle podkladové karty. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	Pomůcky – vyjmenovaná slova 3. část

viz. příloha č. 22

Probírané téma:	VYJMENOVANÁ SLOVA 3. část
Ročník:	3, 4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Domino. Žák k obrázku přikládá dominovou kartu se správným názvem. Správným složením získá řadu vyjmenovaných slov v pořadí, v jakém je běžné uváděna v učebnicích. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dominové karty s obrázky a vyjmenovanými slovy. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozlož si na kobereček dominové karty. 2) Začni kartou start. 3) Nauč se vyjmenovaná slova zpaměti. 4) Až budeš umět říct všechna vyjmenovaná slova, běž je říct učiteli. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní list pracovní sešit PC

viz. příloha č. 23

Probírané téma:	SLOVNÍ DRUHY
Ročník:	3, 4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obrázkový příběh s textem, případně s číslicemi slovních druhů (bez textu). - Žák přikládá nad řádek textu odpovídající řádek s číslicemi slovních druhů. - Žák přikládá pod řádek s číslicemi slovních druhů odpovídající řádek s textem. - Správným přiložením vytvoří příběh dle obrázků. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Karty s obrázkem a řádky textu. - Karty s obrázkem a řádky z číslic slovních druhů. - Podlepené pásky s číslicemi slovních druhů. - Podlepené pásky s textem. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si jednu sadu obrázků (buď s textem nebo čísly). 2) Rozlož si na kobereček karty s obrázky a přiložené proužky. 3) Přiřaď k textu odpovídající proužek s čísly slovních druhů. 4) Zkontroluj dle kontrolní knížky. 	
<p>rozvinuté klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit

viz. příloha č. 24

Probírané téma:	SLOVA PŘÍBUZNÁ, SLOVA V JINÉM TVARU
Ročník:	3, 4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák při kládáním slov k obrázkům rozlišuje slova příbuzná a slova v jiném tvaru. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podkladová karta. - Podlepené kartičky se slovy. - Kontrolní karta. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si jednu podkladovou kartu. 2) Prohlédni si obrázky na ní a zjisti, jaké téma mají společné. 3) Rozlož si na kobereček kartičky se slovy. 4) Přikládej pod obrázky kartičky se slovy, která se k obrázku vztahují. 5) Sleduj, která slova jsou v jiném tvaru a která příbuzná. 6) Zkontroluj dle kontrolní karty. 7) Zapiš do sešitu 5 slov příbuzných a 5 slov v jiném tvaru. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit pracovní list

viz. příloha č. 25

Probírané téma:	STAVBA SLOVA
Ročník:	4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák vykládáním skupiny příbuzných slov z barevných písmen (barevně rozlišená předpona, kořen a přípona) získá přehled o stavbě slova. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Malé kartičky s písmeny abecedy ve třech barvách (zelená, červená, modrá). - Karty se skupinami příbuzných slov (kořen+přípona, předpona+kořen, předpona+kořen+přípona, slova, kde dochází ke změně hlásek v kořenu slova). 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyber si z karty č. 1 (skupina příbuzných slov předpona+kořen) skupinu slov a tuto pod sebe vyskládej ze zelených písmen. 2) Všimni si, která část slova je vždy stejná (kořen) a vyměň zelená písmena za červená. 3) Zapiš si skupinu slov pod sebe do sešitu. Barevně rozlišuj kořen a příponu. 4) Pokračuj stejným způsobem s dalšími kartami. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	N E
následná práce žáka:	<ul style="list-style-type: none"> - zápis do sešitu - pracovní list

viz. příloha č. 26

Probírané téma:	JE, Ě
Ročník:	4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák skládáním vhodných slov z předpon, kořene a přípon upevňuje přehled o stavbě slova. Sám vyvodí pravidlo, kdy píšeme je a kdy ě. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartičky s předponami (modrý text). - Kartičky s kořenem slova (červený text). - Kartičky s příponami (zelený text). - Kontrolní karta. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vyrovněj si pod sebe do sloupců kartičky se stejným kořenem slova. 2) Slož s předpony, kořene a přípony vhodná slova. 3) Všimni si, kdy píšeme ve slově ě a kdy je. 4) Vyvoď pravidlo. 5) Zapiš si pravidlo a příklady do sešitu. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	<ul style="list-style-type: none"> - zápis do sešitu - pracovní list

viz. příloha č. 27

Probírané téma:	DĚLENÍ SLOVNÍCH DRUHŮ
Ročník:	4
Popis pomůcky:	
- Žák se skládáním učí rozdělit slovní druhy na ohebné a neohebné. Zároveň si procvičí jednotlivé slovní druhy.	
Obsah pomůcky:	
- Kontrolní karty. - Rozstříhané kontrolní karty.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:	
1) Přečti si, na základě čeho dělíme slovní druhy na ohebné a neohebné.	
2) Sestav z kartiček jednotlivé karty slovních druhů a správně přiřaď, zda patří do skupiny ohebných či neohebných.	
3) Zkontroluj dle kontrolní karty.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	- zápis do sešitu - pracovní list

viz. příloha č. 28

Probírané téma:	VZORY PODSTATNÝCH JMEN
Ročník:	4
<p>Popis pomůcky: Žák přiřazuje jednotlivé tvary vzorů podstatných jmen k příslušným pádům. Činnost je prováděna opakovaně do doby osvojení správného skloňování.</p>	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Karta s pádovými otázkami 2x. - Kartičky se slovy vzorů podstatných jmen v různých tvarech. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Připrav si na kobereček karty s pádovými otázkami (jednu pro jednotné číslo a jednu pro množné). 2) Přiřazuj jednotlivé tvary vzorů podstatných jmen k příslušnému pádu. Každý vzor do jednoho sloupce. 3) Na kontrolu přivolej učitele. 	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	NE
následná práce žáka:	<ul style="list-style-type: none"> - paměťové učení vyskládaného materiálu - zápis skloňování vzorů z paměti a jeho předložení učiteli ke kontrole - pracovní list - pracovní sešit

viz. příloha č. 29

Probírané téma:	VZORY PODSTATNÝCH JMEN
Ročník:	4
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák přiřazuje tvary vzorů podstatných jmen k příslušnému pádu. Výsledkem je správně poskládaný obrázek. - Cílem pomůcky je seznámit žáka s jednotlivými vzory podstatných jmen příslušného rodu. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podkladová karta s čísly pádů pro střední, ženský a mužský rod v jednotném čísle. - Kartičky se slovy v různých pádech, z druhé strany kartičky část obrázku. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Polož si na kobereček podkladovou kartu. 2) Pokládej na ni kartičky se vzory dle příslušného pádu. 3) Kontrolou je správně složený obrázek. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit skloňování jednotlivých vzorů

viz. příloha č. 30

Probírané téma:	PŘEDLOŽKY, PŘEDPONY
Ročník:	4
Popis pomůcky:	
- Žák přiřazuje k předložkám a předponám kartičky se slovy.	
Obsah pomůcky:	
- Podkladová karta se dvěma sloupci (předpony, předložky).	
- Kartičky se slovy na příkládání k jednotlivým předponám a předložkám.	
Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce:	
1) Polož si na kobereček podkladovou kartu.	
2) Pokládej na ni kartičky se slovy podle toho, zda se jedná o předponu či předložku.	
3) Kontrolu proved' dle kontrolní karty.	
4) Proved' zápis do sešitu.	
rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	pracovní sešit

viz. příloha č. 31

Probírané téma:	OPIS TEXTU, VYHLEDÁVÁNÍ A TŘÍDĚNÍ INFORMACÍ
Ročník:	1 - 5
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák si sám vyrábí knížečku podle informací získaných z encyklopedií, internetu a dalších zdrojů. - Žák vyhledá a třídí informace, opisuje text, sám formuluje přečtené poznatky, kreslí obrázky tématu se týkající. - V ideálním případě je zakončeno prezentací spolužákům. 	
<p>Obsah pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. a 2. třída má většinou různé formáty papírů s předtištěnými linkami pro psaní textu. 	
<p>Zadání pro práci s pomůckou přiložené žákům k pomůcce</p> <p style="text-align: center;">x</p>	
<p>rozvinené klíčové kompetence: kompetence k učení</p> <p style="text-align: center;">kompetence k řešení problému</p> <p style="text-align: center;">kompetence komunikativní</p> <p style="text-align: center;">kompetence sociální a personální</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	prezentace vytvořeného materiálu

viz. příloha č. 32

Poznámka:

Byla jsem velmi překvapená, jaké informace jsou schopni vyhledat, roztřídit a zapsat již žáci první třídy. S oblibou k textu také s velkým úspěchem překreslují obrázky. Jsou následně učitelem vedeni k tomu, aby svůj materiál prezentovali ostatním spolužákům. Po prezentaci následuje ústní reakce dětí a učitele. Ve třídách, kde jsem byla dané aktivity přítomna je tato činnost oblíbená, vhodně propojuje prvouku s českým jazykem, žáci se nenásilně učí zásadám projevu, naslouchání a hodnocení.

Probírané téma:	PRÁCE S PC
Ročník:	1 - 5
<p>Popis pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Práce s počítačem umožňuje žákům procvičit hravou a zábavnou formou řadu probíraných témat v českém jazyce i literatuře. - Umožňuje také prostřídat způsoby prohlubování znalostí a učinit učení atraktivnějším. - Žáci mohou procvičovat nejen doma, ale také ve škole. 	
<p>rozvíjené klíčové kompetence: kompetence k učení kompetence k řešení problému</p>	
samostatná práce žáka:	ANO
samostatná kontrola žákem:	ANO
následná práce žáka:	x

viz. příloha č. 33

8 Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo poukázat na možnosti, které poskytuje didaktická hra ve výuce. Na její působení nejen v oblasti vzdělávací, ale také výchovné, na její vliv v oblasti sociální, na rozvoj samostatnosti, zodpovědnosti, kreativity. Ve výuce může být použita ve všech předmětech, plní funkci motivační, poznávací i fixační, propojuje dosažené vědomosti a dovednosti žáků. Její správné použití může být významným nástrojem v rukou učitele a může pomoci učinit vzdělávání atraktivnějším a dosažené výsledky trvalejšími.

Stejně tak významným pomocníkem může být učiteli vhodně zvolená učební pomůcka. Umožní dítěti bezprostřední kontakt, možnost manipulace, samostatného zkoumání a experimentování. Zároveň oslovuje více smyslů, získané poznatky a zkušenosti jsou tak stálejší. Pokud pomůcka dítěti dokonce umožní samostatné vyvození pravidla, které je zamýšleným výukovým cílem, byl její úkol splněn a získané poznatky jsou výrazně hodnotnější, než ty samé sdělené někým jiným.

Ve své práci jsem vytvořila zásobník didaktických her v českém jazyce, poukázala na zajímavé internetové stránky a předložila řadu pomůcek, které by mohly být inspirující pro další učitele. Pokud se tak stane, byl cíl mé práce naplněn.

Člověk si hraje rád a v každém věku, a i když to mnohdy ani neví, vždy se hrou něčemu novému naučí. Nepovažujme tedy hru za něco podřadného, sloužícího pouze k zábavě a hodící se jen pro malé děti. Opak je pravdou.

POUŽITÁ LITERATURA

BRENÍKOVÁ, M. Příběhy a úkoly pro chytré děti. Praha 7: Grada, 2005. 164 s. ISBN 80-247-1109-5

CIPRO, M. *Modernizace základního vzdělávání*. Košice: Východoslovenské tlačiarne, n.p., 1968, 218 s. není ISBN

DOSTÁL, J., *Učební pomůcky a zásada názornosti*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 2008. 40 s. ISBN 978-80-7409-003-5

GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9

GEOFFREY, P. *Moderní vyučování: praktická příručka*, Praha: Portál, 1996, 384 s. ISBN 80-7178-070-7

HÁLA, B., SOVÁK, M. *Hlas – řeč – sluch*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955. není ISBN

HERMOVÁ, S. *Psychomotorické hry*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-018-9

HIERHOLD, Emil. *Rétorika a prezentace: Jak s jistotou prezentovat a působive přednášet*. První vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 408 s. ISBN 80-247-0782-9

HOUŠKA, T. *Škola hrou, Knižka pro učitele a rodiče všech školáků*, Praha 6: MISTRAL, 1980. 270 s. ISBN 80-900704-7-7

JANKOVCOVÁ, M.; PRŮCHA, J.; KOUDELA, J. *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. Praha: SPN, 1988. 100 s. ISBN 80-8423-209-4.

JEČNÁ, K. *Nuda při češtině? Ani nápad!*. Praha: Agentura Strom, 1999, 47 s. ISBN 80-901954-4-X

KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X;

KOMENSKÝ, J. A. *Vybrané spisy Jana Amose Komenského*, Svazek I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958, 450 s. není ISBN

KOŽÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0852-3

KOŽUCHOVÁ, M., KORČÁKOVÁ, E. Využití didaktické hry. *Komenský*, roč. 122, 1998, č. 5/6, s. 104–106. ISSN 0323-0449

KUJAL, B. a kol. *Pedagogický slovník*. 2. díl. Vyd. neuvedeno. Praha: SPN, 1967. 533 s. není ISBN

KRYSTÝNKOVÁ, J., kolektiv autorů. *Tvořivostí učitele k tvořivosti žáků*. Brno: PAIDO, 1997, ISBN 80-85931-47-8

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada, Publishing, spol. s r.o., 1998. 344 s. ISBN 80-7169-195-X

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 2003. ISBN 80-210-3123-9

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5

MASARIKOVA, A. *Didaktická hra vo výchovno-vzdelávacom procese: Quo vadis výchova?* Bratislava : SPN, 1994

MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH, Z. *Děti, rodina a stres*. Praha: Galén 1994. 214 s. ISBN 80-85824-06-X

MAZAL, F. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Olomouc: HANEX, 2007, 394 s.. ISBN 978-80-85783-77-3

MIŠURCOVÁ, V.; FÍŠER, J.; FIXL, V. *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha: SPN, 1980. 144 s. ISBN 14-731-80

MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. vyd. 3. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 341 s. ISBN 14-513-88.

MONTESORI, M. *Tajuplné dětství*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 1998. 131s. ISBN 80-86-189-00-7

NEUMAN, J. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. 325 s. ISBN 80-7178-405-2

NELEŠOVSKÁ, A.; SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 254 s. ISBN 80-2441-236-5

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 1996. 380 s. ISBN 80-7178-070-7.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2006. 380 s. ISBN 80-7367-172-7.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2

RAMBOUSEK, V A KOL., *Technické výukové prostředky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1989, 302 s. není ISBN

RÝDL, K. *Metoda Montessori pro naše dítě. Inspirace pro rodiče a zájemce*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 199 s. ISBN 978-80-7395-004-0

RYTÍŘOVÁ, V.; ŠIKULOVÁ, Renata. *Pohádkové příběhy k zábavě i k učení*. Praha: Grada Publishing a.s., 2006, 156 s. ISBN 80-247-1361-6

SAK, P.; SKALKOVÁ, J.; MAREŠ, J., *Člověk a vzdělávání v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0

SANTLEROVÁ, K. *100 didaktických her ve výuce čtení a psaní*. Brno: Učebnice a knihy Jitka Spiesová, 1993, 49 s. není ISBN

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-274-1821-7

ŠIMONÍK, O. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0

VALIŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. 402 s. ISBN 978-80-247-1734-0

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0

ZAPLETAL, M. *Hry v přírodě*. Brno: Olympia, 1985. 629 s. není ISBN

Internetové zdroje

K. TOMEK. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

Ústí nad Labem: Univerzita J.E.Purkyně, Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://pf.ujep.cz/~blaha/dphklz01.htm>

<http://www.alternativniskoly.cz>. [online]. [cit. 2012-10-26]. Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz>

http://www.czechstepbystep.cz/ucitele/ucitele_hry.html [online]. [cit. 2012-10-26]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/ucitele/ucitele_hry.html

Seznam příloh

Příloha č. 1: **NÁCVIK PSANÍ**

Příloha č. 2: **SLABIKY**

Příloha č. 3: **ČTENÍ JEDNODUCHÝCH SLOV**

Příloha č. 4: **ČTENÍ SLOV**

Příloha č. 5: **ROZLIŠOVÁNÍ REVERZNÍCH FIGUR** (*e, a, b,p,d, bě, pě,dě*)

Příloha č. 6: **ČTENÍ S POROZUMĚNÍM**

Příloha č. 7: **KNIHY, AUTOŘI, ILUSTRÁTOŘI, NÁCVIK ČTENÍ**

Příloha č. 8: **DÉLKA SLABIK**

Příloha č. 9: **ČTENÍ, RÉBUSY**

Příloha č. 10: **DRUHY VĚT**

Příloha č. 11: **ANTONYMA**

Příloha č. 12: **SPODOBA ZNĚLOSTI**

Příloha č. 13: **SPODOBA ZNĚLOSTI**

Příloha č. 14: **DĚLENÍ HLÁSEK**

Příloha č. 15: **POŘÁDEK SLOV VE VĚTĚ**

Příloha č. 16: **SLOVA CITOVĚ ZABARVENÁ**

Příloha č. 17: **SLOVA NADŘAZENÁ, PODŘAZENÁ, SOUŘADNÁ**

Příloha č. 18: **POSLOUPNOST PŘÍBĚHU**

Příloha č. 19: **ČTENÍ S POROZUMĚNÍM, POSLOUPNOST PŘÍBĚHU**

Příloha č. 20: **POSLOUPNOST PŘÍBĚHU**

Příloha č. 21: **VYJMENOVANÁ SLOVA 1. část**

Příloha č. 22: **VYJMENOVANÁ SLOVA 2. část**

Příloha č. 23: **VYJMENOVANÁ SLOVA 3. část**

Příloha č. 24: **SLOVNÍ DRUHY**

Příloha č. 25: **SLOVA PŘÍBUZNÁ, SLOVA V JINÉM TVARU**

Příloha č. 26: **STAVBA SLOVA**

Příloha č. 27: **JE, Ě**

Příloha č. 28: **DĚLENÍ SLOVNÍCH DRUHŮ**

Příloha č. 29: **VZORY PODSTATNÝCH JMEN**

Příloha č. 30: **VZORY PODSTATNÝCH JMEN**

Příloha č. 31: **PŘEDLOŽKY, PŘEDPONY**

Příloha č. 32: **OPIS TEXTU, VYHLEDÁVÁNÍ A TŘÍDĚNÍ INFORMACÍ**

Příloha č. 33: **PRÁCE S PC**

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Iveta Zámečnicková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Pyšková
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Didaktická hra a využití pomůcek při hodinách českého jazyka v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání 1. stupně
Název v angličtině:	Didactic play and usage of tools in lessons of Czech language in accordance with Framework Educational Programme for the primary education at elementary schools.
Anotace práce:	Ve své diplomové práci se věnuji rozvoji jazykové kompetence pomocí didaktických her v hodině českého jazyka. Didaktická hra nám umožňuje hravou a nenásilnou formou předávat dětem nové informace, propojovat ostatní předměty s českým jazykem, rozvíjet komunikaci a v neposlední řadě na ně působit též po stránce sociální. V praktické části předkládám soubor her a pomůcek využitelných v hodinách českého jazyka.
Klíčová slova:	Hra, didaktická hra, pomůcky, komunikace, řeč
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the development of language skills using the didactic games in Czech language lessons. With easy and spontaneous way the didactic game enables children to communicate

	new information, integrate other subjects into the Czech language, develop communication and finally work on their social aspects. In the practical part I have created a set of games and equipment usable in the Czech language lessons.
Klíčová slova v angličtině:	Game, didactic game, equipments, communication, language.
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: NÁCVIK PSANÍ</p> <p>Příloha č. 2: SLABIKY</p> <p>Příloha č. 3: ČTENÍ JEDNODUCHÝCH SLOV</p> <p>Příloha č. 4: ČTENÍ SLOV</p> <p>Příloha č. 5: ROZLIŠOVÁNÍ REVERZNÍCH FIGUR (e, a, b,p,d, bě, pě,dě)</p> <p>Příloha č. 6: ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</p> <p>Příloha č. 7: KNIHY, AUTOŘI, ILUSTRÁTOŘI, NÁCVIK ČTENÍ</p> <p>Příloha č. 8: DĚLKA SLABIK</p> <p>Příloha č. 9: ČTENÍ, RÉBUSY</p> <p>Příloha č. 10: DRUHY VĚT</p> <p>Příloha č. 11: ANTONYMA</p> <p>Příloha č. 12: SPODOBA ZNĚLOSTI</p> <p>Příloha č. 13: SPODOBA ZNĚLOSTI</p> <p>Příloha č. 14: DĚLENÍ HLÁSEK</p> <p>Příloha č. 15: POŘÁDEK SLOV VE VĚTĚ</p> <p>Příloha č. 16: SLOVA CITOVĚ ZABARVENÁ</p> <p>Příloha č. 17: SLOVA NADŘAZENÁ, PODŘAZENÁ, SOUŘADNÁ</p> <p>Příloha č. 18: POSLOUPNOST PŘÍBĚHU</p> <p>Příloha č. 19: ČTENÍ S POROZUMĚNÍM, POSLOUPNOST PŘÍBĚHU</p> <p>Příloha č. 20: POSLOUPNOST PŘÍBĚHU</p> <p>Příloha č. 21: VYJMENOVANÁ SLOVA 1. část</p> <p>Příloha č. 22: VYJMENOVANÁ SLOVA 2. část</p>

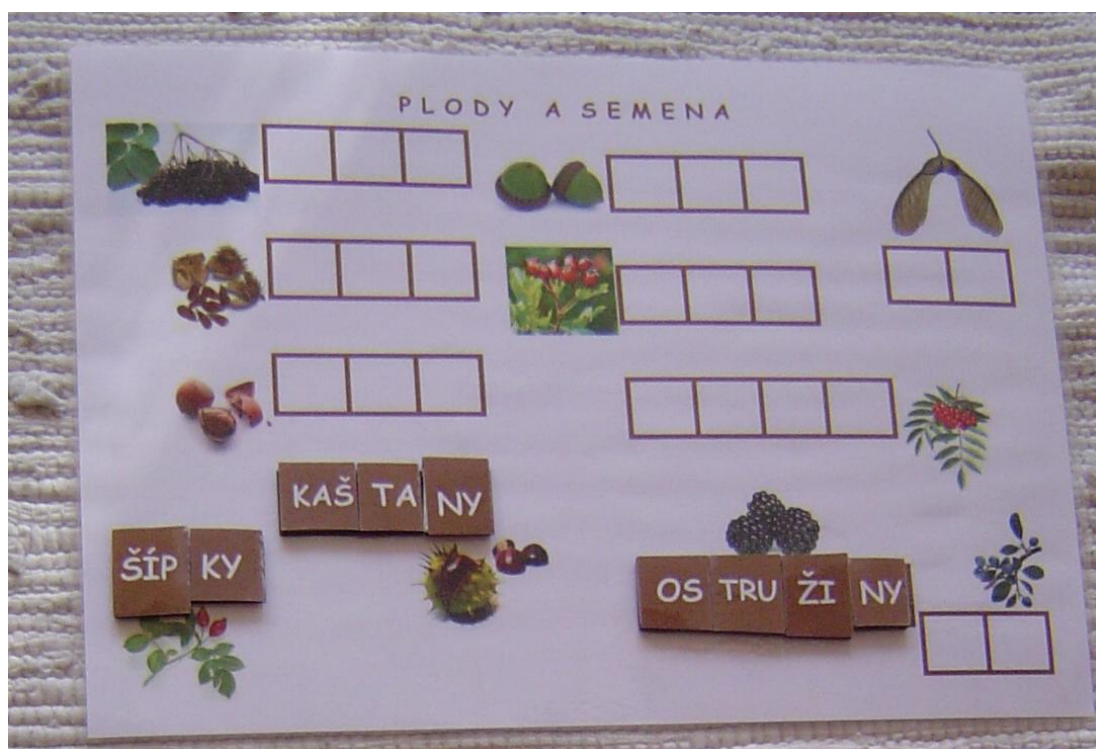
	Příloha č. 23: VYJMENOVANÁ SLOVA 3. část Příloha č. 24: SLOVNÍ DRUHY Příloha č. 25: SLOVA PŘÍBUZNÁ, SLOVA V JINÉM TVARU Příloha č. 26: STAVBA SLOVA Příloha č. 27: JE, Ě Příloha č. 28: DĚLENÍ SLOVNÍCH DRUHŮ Příloha č. 29: VZORY PODSTATNÝCH JMEN Příloha č. 30: VZORY PODSTATNÝCH JMEN Příloha č. 31: PŘEDLOŽKY, PŘEDPONY Příloha č. 32: OPIS TEXTU, VYHLEDÁVÁNÍ A TRŽDĚNÍ INFORMACÍ Příloha č. 33: PRÁCE S PC
Rozsah práce:	89 stran
Jazyk práce:	český

Příloha č. 1: NÁCVIK PSANÍ

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 2: **SLABIKY**

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 3: ČTENÍ JEDNODUCHÝCH SLOV

	smrk
	slunce
	šnek

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 4: ČTENÍ SLOV

	HVĚZDA		SLUNCE
---	--------	--	--------

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 5: ROZLIŠOVÁNÍ REVERZNÍCH FIGUR (*e, a, b,p,d, bě, pě,dě*)

SLOVA - p / b / d

prkno	budka	ček	budík	půlka	barva
brouk	pata		dolík	boule	
panda	bouřka	děda	babka	důlek	dáma
papír	den	balík		duben	patník
bledý	pára	děšť	pařez	buben	dráha

barva
buben
důlek

s bě - pě - vě - mě

oběd	devět	pěna	obě
vězda	neměl	krůpěj	dvě
čaroc	směle	hčítat	pět
česíc	pěšky	město	věž
svěk	hrábě	květ	běh

SLOVA S dě - tě - ně

tělo	kotě	děda	udělat	někam	
děti	koně		třešně	hleděl	
těsto	dělník		Německo		
těsný	hlasitě	dělník		slůně	
letět	děťátko	tělocvik	několik	děkovat	vítěz

udělat
třešně
koně
dělník
slůně
hleděl

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 6: ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

 JEŠTĚRKA	 JEŠTĚRKA JE PLAZ. RÁDA SI SVÉ TĚLO VYHRÍVÁ NA SLUNCI.	 JEŠTĚRKA V NEBEZPEČÍ ODLOMÍ SVŮJ OCAS A UPRCHNE. ČASEM JÍ NAROSTE NOVÝ.	 JEŠTĚRKA SVOU KOŘIST LOVÍ POMOCÍ RYCHLE VYSTŘELENÉHO JAZYKA. ŽIVÍ SE HMYZEM.	 JEŠTĚRKA PŘEZIMUJE V PŮDĚ NEBO TŘEBA VE SKALNÍ ROZSEDLINĚ. MÁ DVĚ PŘEDNÍ NOHY.	 JEŠTĚRKA JE CHRÁNĚNÉ ZVÍŘE. MÁ DVĚ ZADNÍ NOHY.
--	---	--	---	--	--

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 7: KNIHY, AUTOŘI, ILUSTRÁTOŘI, NÁCVIK ČTENÍ

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 8: **DĚLKA SLABIK**

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 9: ČTENÍ, RÉBUSY

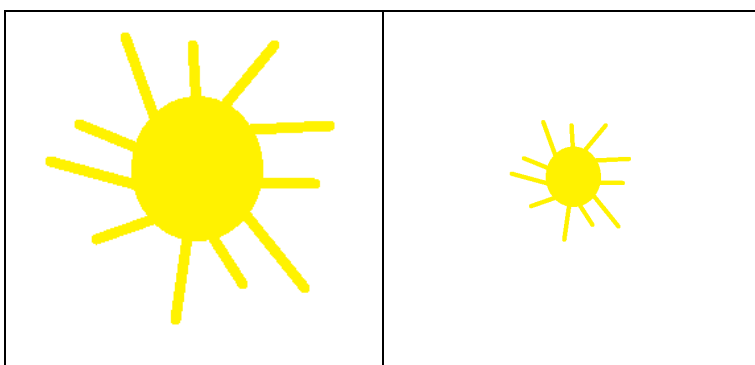
(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 10: DRUHY VĚT

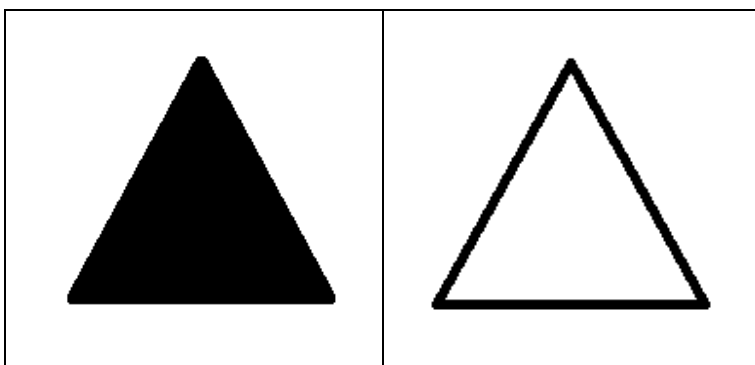
(Zámečníková, 2012)

Příloha č. 11: ANTONYMA

velký

malý

černý

bílý

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 12: SPODOBA ZNĚLOSTI

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 13: SPODOBA ZNĚLOSTI

Jinak slyším, jinak píši ! I.

hři- ^{b/p}	příkla- ^{d/t}	pravi-ko ^{d/t}	ploute- ^{f/v}
kladí-ko ^{f/v}	tru-ka ^{b/p}	pokla- ^{d/t}	ha- ^{d/t}
	TRUBEK		HADI
věte- ^{f/v}	obě- ^{d/t}	pozdra- ^{f/v}	vl-ký ^{h/ch}
hromá-ka ^{d/t}	pra- ^{h/ch}	ne- ^{š/z}	kone- ^{f/v}
			KONVE
de-ka ^{s/z}	mu- ^{š/z}	Václa- ^{f/v}	přihrá-ka ^{d/t}
DESEK			
Vojtě- ^{h/ch}	kdykoli- ^{f/v}	skořá-ka ^{b/p}	hlou-ka ^{b/p}

PŘÍHRADEK **VOJTĚCHA**

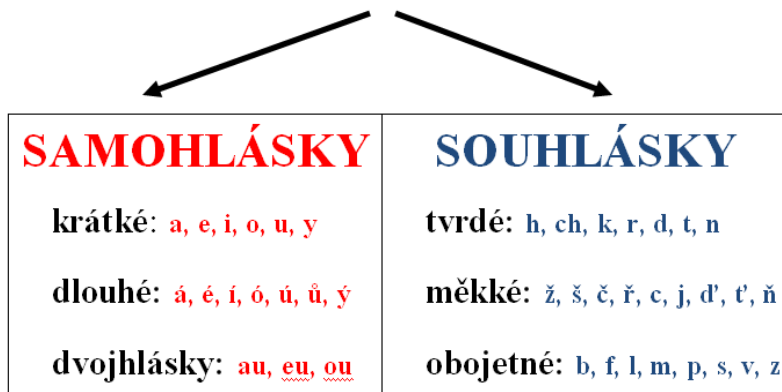
Dopřívádka

kladí__ko ^{f/v}	věte__ ^{f/v}	pozdra__ ^{f/v}	ruče__ ^{f/v}
kone__ ^{f/v}	Václa__ ^{f/v}	pe__ ^{f/v}	se__ ^{f/v}
fotogra__ka ^{f/v}			zpe__ ^{f/v}

PÍSMENO D

drí__ko^{f/v}

HLÁSKY

1
(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 15: POŘÁDEK SLOV VE VĚTĚ

Na	podzim	padá
listí	Budeme	pouštět
draka	Z	vajíčka
se	vylíhlo	kuře
Slunce	nám	dává
teplo	a	světlo
Hlavní	město	naší
republiky	je	Praha
?	?	?

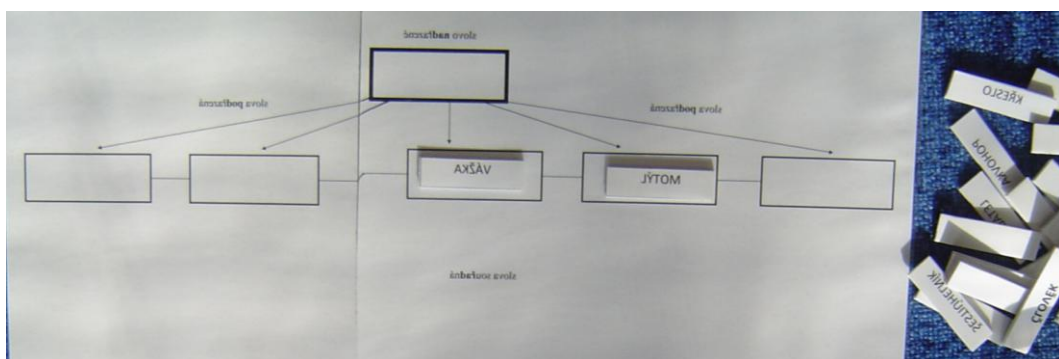
Padá	Podzim	na
Pouštět	budeme	Listí
Vajíčka	z	Draka
Kuře	Vylíhlo	Se
Dává	Nám	slunce
Světlo	A	Teplo
Naší	Město	hlavní
praha	Je	Republiky
.	.	.

Příloha č. 16: SLOVA CITOVĚ ZABARVENÁ

lichotné, zdrobnělina	neutrální	hanlivá, vulgarismy
PAPAT	JÍST	ŽRÁT
PLAKAT	BREČET	BULIT
HAJINKAT	SPÁT	CHRÁPAT
AUTÍČKO	AUTO	KRAKSNA
BŘÍŠKO	BŘICHO	PUPEK

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 17: **SLOVA NADŘAZENÁ, PODŘAZENÁ, SOUŘADNÁ**

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 18: **POSLOUPNOST PŘÍBĚHU**

Petrovi ráno zazvonil budík.
Vyskočil z postele a rychle se oblékl.
Snědl snídani, kterou mu připravila maminka.
Po jídle si pečlivě vyčistil zuby
Hodil na záda aktovku a utíkal do školy.
Ve škole měli zajímavou hodinu o stromech.
Když přišel domů, hned si udělal úlohy a utíkal ven.
Večer byl po celém dni velmi unavený a brzy usnul.
V noci se mu zdál zajímavý sen (napiš do písanky, jaký sen se Petrovi zdál).

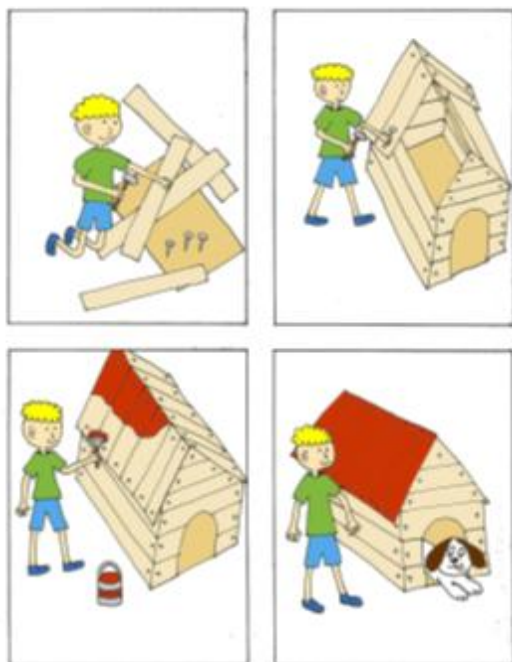
(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 19: ČTENÍ S POROZUMĚNÍM, POSLOUPNOST PŘÍBĚHU

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 20: **POSLOUPNOST PŘÍBĚHU**

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 21: VYJMENOVANÁ SLOVA 1. část

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 22: VYJMENOVANÁ SLOVA 2. část

The board displays the following word families and their derivatives:

- přcha**: přčas, přčasí, přchávka, přchých
- pytel**: pytlík, pytlovina, pytlíček, pytlák
- pysk**: pyskatý, psákopysek
- netopýr**: netopýří
- slepš**: slepši
- pyl**: opalovat, opalovatý, opalování
- kopyto**: kopytko, řehokopytník, sudokopytník
- klopýtat**: klopýtnout, neklopýtá, klopýtání, klopýtání
- řpytit se**: řpyt, řpytívý, řpytka, našpytit se
- pykat**: nepýkat, odpýkat
- pyřit se**: čepřit se, našpyřit se
- přr**: přrvka
- Vlastní jména osob a obcí**: Chrapyně, Spytňávě
- Další slova s l**: zpytovat

Reference box: P p

Card stacks below the board:

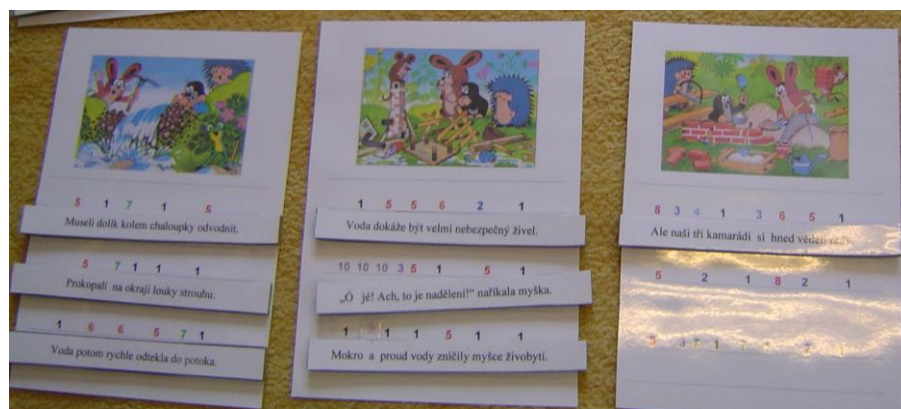
- kopyto**: řehokopytník, kopytko, řehokopytník
- netopýr**: netopýří
- slepš**: slepši
- přr**: přrvka
- řpytit se**: řpytka, našpytit se, řpytívý, řpyt
- pyl**: opalovat, opalovatý, opalování
- přcha**: přčas, přchých, přchávka, přčasí
- Další slova s l**: zpytovat
- pytel**: pytlík, pytlíček, pytlák, pytlovina
- pysk**: psákopysek, pyskatý
- Vlastní jména osob a obcí**: Chrapyně, Spytňávě
- pyřit se**: našpyřit se, čepřit se
- pykat**: nepýkat, odpýkat
- klopýtat**: neklopýtá, klopýtání, klopýtání, klopýtnout

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 23: VYJMENOVANÁ SLOVA 3. část

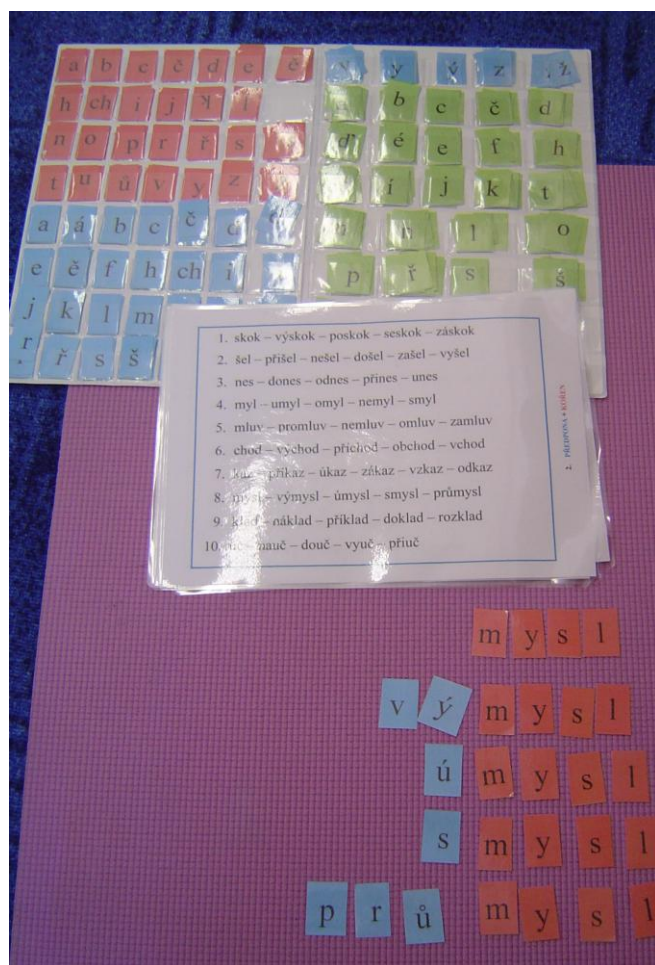
START ▣		PÝCHA ▣		PYTEL ▣	
PYSK ▣		NETOPÝR ▣		SLEPÝŠ ▣	

Příloha č. 24: SLOVNÍ DRUHY

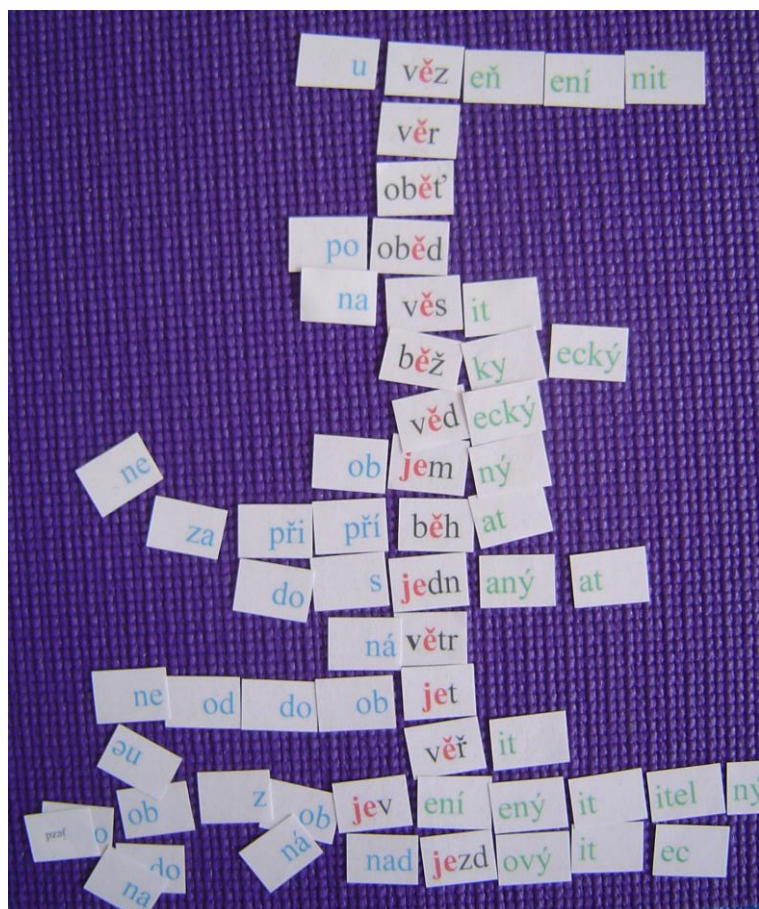
(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 26: STAVBA SLOVA

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 27: JE, Ě

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 28: DĚLENÍ SLOVNÍCH DRUHŮ

PŘÍDAVNÁ JMÉNA		
mění tvar podle pádu, čísla a rodu		
ohebný slovní druh		
1. pád	kdo, co	modrý
2. pád	koho, čeho	modrého
3. pád	komu, čemu	modrému
4. pád	koho, co	modrého
5. pád	oslovujeme, voláme	modrý
6. pád	(o) kom, čem	modrým
7. pád	kým, čím	modrým

PODSTATNÁ JMÉNA		
mění tvar podle pádu, čísla a rodu		
ohebný slovní druh		
1. pád	kdo, co	škola
2. pád	koho, čeho	školy
3. pád	komu, čemu	škole
4. pád	koho, co	školu
5. pád	oslovujeme, voláme	školo
6. pád	(o) kom, čem	škole
7. pád	kým, čím	školou

ZÁJMENA		
mění tvar podle pádu a čísla		
ohebný slovní druh		
1. pád	kdo, co	já
2. pád	koho, čeho	mě
3. pád	komu, čemu	mně
4. pád	koho, co	mě
5. pád	oslovujeme, voláme	-
6. pád	(o) kom, čem	mně
7. pád	kým, čím	mnou

ČÍSLOVKY		
mění tvar podle pádu, čísla a rodu		
ohebný slovní druh		
1. pád	kdo, co	první
2. pád	koho, čeho	prvního
3. pád	komu, čemu	prvnímu
4. pád	koho, co	prvního
5. pád	oslovujeme, voláme	první
6. pád	(o) kom, čem	prvním
7. pád	kým, čím	prvním

SLOVESA		
mění tvar podle osoby, čísla a času		
ohebný slovní druh		
osoba	číslo jednotné	
1.	já	nesu
2.	ty	neseš
3.	on, ona, ono	nese
osoba	číslo množné	
1.	my	neseme
2.	vy	nesete
3.	oni, ona, ona	nesou

PŘÍSLOVCE	
nemění tvar	
neohebný slovní druh	
Ptáme se	
Kde?	doma, zde
Kdy?	ráno, teď
Jak?	Tak, vesele
Kam?	Tam, pryč
Kolik?	málo, moc
Proč?	proto, úmyslně

PŘEDLOŽKY				
nemění tvar				
neohebný slovní druh				
oň	oň	v	o	oň
s	z	ze	pro	oňd
oňd	k	u	kolem	oňes
ČÁSTICE				
nemění tvar				
neohebný slovní druh				
ať	než	kěž	ano	ne

SPOJKY				
nemění tvar				
neohebný slovní druh				
,ale	,aby	,že	,protože	,když
a	i	ani	nebo	anebo
CITOSLOVCE				
nemění tvar				
neohebný slovní druh				
oňx	haf	au	žbluňk	buch

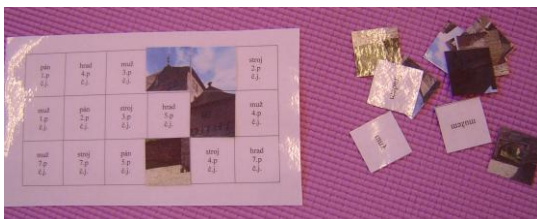
(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 29: VZORY PODSTATNÝCH JMEN

1. p.	kdo, co	pán	hrad	muž	stroj	předseda	soudce
2. p.	koho, čeho	pána	hradu	muže	stroje	předsedy	soudce
3. p.	komu, čemu	pánovi	hradu	mužovi	stroji	předsedovi	soudci
4. p.	koho, co	pána	hrad	muže	stroje	předsedu	soudce
5. p.	oslovujeme, voláme	pán!	hrade!	muži!	stroje!	předsedu!	soudce!
6. p.	(o) kom, (o) čem	pánech	hradech	mužích	strojích	předsedech	soudcích
7. p.	kým, čím	pánem	hradem	mužem	strojem	předsedou	soudcem
1. p.	kdo, co	páni	hrady	muži	stroje	předsedové	soudci
2. p.	koho, čeho	pánů	hradů	mužů	strojů	předsedů	soudců
3. p.	komu, čemu	pánům	hradům	mužům	strojům	předsedům	soudcům
4. p.	koho, co	pány	hrady	muže	stroje	předsedy	soudce
5. p.	oslovujeme, voláme	páni!	hrady!	muži!	stroje!	předsedové!	soudci!
6. p.	(o) kom, (o) čem	pánech	hradech	mužích	strojích	předsedech	soudcích
7. p.	kým, čím	pány	hrady	muži	stroje	předsedy	soudce

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 30: VZORY PODSTATNÝCH JMEN

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 31: PŘEDLOŽKY, PŘEDPONY

PŘEDLOŽKY
jsou samostatná slova,
píší se **před** slovy

PŘEDLOŽKY
jsou samostatná slova,
píší se **před** slovy

PŘEDPONY
nejdou samostatná slova,
připojují se
před kořenkou slova

2. úkol:
Doplň kartičky se slovy. Zkontroluj a opiš do sešitu.

K předponám:		K předložkám:	
na	kreslit	na	stole
do	mluvit	do	zubů
po	skok	po	silnici
se	stava	se	svačinou
za	hrada	za	kamarádem
v	stup	v	aktovce
pro	šel	pro	maminku
před	loha	před	domem
	zubý	bez	školy
	jeli	ob	
u		u	

? Jsou předpony samostatná slova?
Jak se liší psaní předpon od psaní předložek?

KONTROLA 2. úkol:

K předponám:		K předložkám:	
nakreslit	na	stole	
došel	do	školy	
poskok	po	silnici	
sestava	se	svačinou	
zahrada	za	kamarádem	
stup	v	aktovce	
promluvit	pro	maminku	
představa	před	domem	
bez zuby	bez	zubů	
oblouha	ob	týden	
ureči	u	stromu	

svačinou

stole

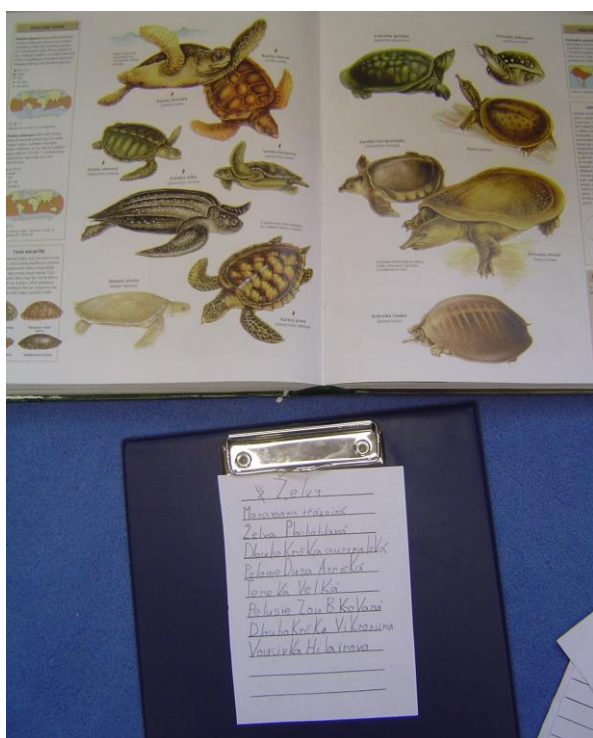
maminku

zubů

týden

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 32: OPIS TEXTU, VYHLEDÁVÁNÍ A TRÍDĚNÍ INFORMACÍ

(Zámečnicková, 2012)

Příloha č. 33: **PRÁCE S PC** (Internetové adresy pro online práci žáků v hodinách češtiny)

1. třída

Skládání slov

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

Délka samohlásky

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

Pořadí slov ve větě

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

Jména vlastní a obecná

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

Slabiky

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

Čtení s porozuměním

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?subject=Český jazyk&class=1&action=show#selid

2. třída

Tvrdé a měkké slabiky

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

Slovní druhy

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://skolakov.webnode.cz/cesky-jazyk/>

Abeceda

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

Druhy vět

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://skolakov.webnode.cz/cesky-jazyk-3-trida/>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

Synonyma, antonyma

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

Slova nadřazená a podřazená

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

u, ú, ů

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

spodoba

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://skolakov.webnode.cz/cesky-jazyk-3-trida/>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

3. třída

Kořen, slova příbuzná

http://www.onlinecviceni.cz/exc/test_exc.php

Spodoba

http://www.onlinecviceni.cz/exc/test_exc.php

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

Vyjmenovaná slova

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://cviceni.testy.sweb.cz/CJ.htm>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/test_exc.php

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://skolakov.webnode.cz/cesky-jazyk-3-trida/>

<http://www.mojecestina.cz/>

<http://testy.nanic.cz/testy/cestina/>

Slovní druhy

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=2&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

4. třída

Skupiny bě/bje, vě/vje, pě/pje, mě/mně

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=4&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://www.mojecestina.cz/>

Pády

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://www.mojecestina.cz/>

Koncovky podstatných jmen

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=4&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

Slovní druhy

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=4&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

Vzory podstatných jmen

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://www.mojecestina.cz/>

<http://testy.mzs-vb.cz/spustit-test.php?id=101>

Pády

<http://testy.mzs-vb.cz/tests.php?okruh=16>

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/test---pady-podstatnych-jmen.html>

<http://v.vasiljevicova.sweb.cz/Podstatna%20jmena%20-%20trosku%20jinak-pady.htm>

5. třída

Opakování – synonyma, antonyma, hononyma, slova spisovná a nespisovná, kořen slova

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

Předložky s, se, z, ze

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.mojecestina.cz/>

Skloňování

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

Přípony

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

Shoda přísudku s podmětem

http://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD+jazyk&search1=#selid

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

mě, mně

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

<http://www.mojecestina.cz/cestina/8/>

souhrnná cvičení

<http://www.pripravy.estranky.cz/clanky/jazyk-cesky/>

